

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida

številka 3 / 2019

KOLOFON

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida
letnik 18, številka 3 / 2019
ISSN 1854-4096

Izhaja 4-krat letno v elektronski in zvočni obliki in je brezplačna.

Spletna stran: <http://www.zveza-slepih.si/rikoss/>

Izdaja: Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije

Glavni, odgovorni in tehnični urednik: Marino Kačič

Uredniški odbor / sodelavci: Aleš Kuhar, Anja Uršič, Brane But, Metka Pavšič, Safet Baltič, Slavica Bukovec Zupanič

V reviji se objavlja priporočila in izsledke testiranja nove specialne IKT opreme, strokovne članke o spoznanjih z relevantnih področij, možnostih za izobraževanje, delo, prosti čas, o izkušnjah v povezanosti/vključenosti, o osebnih življenjskih in delovnih izkušnjah ljudi z okvaro vida, njihovih svojcev, strokovnjakov vseh podpornih služb in drugo. Vsi prispevki so avtorizirani, avtentični in se nanašajo na področje "ljudje z okvaro vida".

=====

Avtorske pravice za prispevke, sprejete v objavo, pripadajo reviji Rikoss. Uredništvo si pridržuje pravico preurediti ali spremeniti dele besedila, če tako zahteva jasnost in razumljivost, ne da bi o tem prej obvestili avtorja. Avtorji prispevkov so odgovorni za avtentičnost besedila in svoja stališča.

© Revija Rikoss (ime, oblika in vsebina) je zaščiten z zakonom o avtorskih pravicah. Revija ali katerikoli njen del ne smeta biti razmnožena ali spremenjena v kakršni koli obliki (elektronski, zvočni, tiskani ali drugi obliki) brez predhodnega pisnega dovoljenja lastnikov avtorskih pravic: © Revija RIKOSS in Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije.

Domov Uredništvo Naročite brezplačen Rikoss

=====

KAZALO

STROKOVNO 100-letnica Centra IRIS

Marino Kačič

AVTOPORTRET: Matej Ledinek

NISEM NAJBOLJŠI, ČEPRAV TO PRAV RAD SLIŠIM

POPOTNIŠKI UTRINKI: Moja prva mladinska izmenjava

Matija Bregar

INTEGRACIJA: Oblikovan profil profesionalnega zvočnega opisovalca

Slavica Bukovec Zupanič

INVALIDSKO VARSTVO: Kratek vodič pri uveljavljanju pravic iz javnih sredstev

Brane But

DOBRO JE VEDETI: Vpliv trenda socialnega podjetništva na neprofitne organizacije (2. Del)

Anja Uršič

PAMETNI TELEFONI: Predstavitev aplikacije za prevajanje ter aplikacije za prepoznavo teksta

Safet Baltič

NAMIGI IN NASVETI: Obvezna nadgradnja Windows 10, Kako se znebiti spletnih oglasov

Brane But

OGLASNA DESKA: Izlet v Berlin

Blaž Petrović

NOVIČKE: Ponovno organiziran mednarodni tabor komunikacije in računalništva ICC, Obvezni zvočni signali električnih vozil, Vse informacije o bralniku zaslona kar iz domačega naslonjača, Testna mobilna aplikacija za gibanje slepih oseb po letališčih, Nadgrajena sinteza govora za slovenski jezik

Aleš Kuhar in Jožef Gregorc

MEDNARODNE NOVIČKE: Politični forum na visoki ravni ZN, Pravica do inkluzivnega izobraževanja, Strategija ZN o inkluzivnosti invalidov, EBU revija o dostopnosti, Kako opolnomočiti politično pravico

Anja Uršič

STROKOVNO: 100-letnica Centra IRIS

Avtor: Marino Kačič

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

V članku je prikazana ustanovitev Centra Iris pred stotimi leti. Takrat se je imenoval Zavod za slepe, kasneje Zavod za slepo in slabovidno mladino Ljubljana, od 2016 naprej pa Center IRIS. Prikazani so ključni ljudje, ki so sodelovali pri nastanku zavoda, kaj so takrat poučevali, kako se je zavod selil in širil. Več o delovanju, okoliščinah, v katerih deluje center danes, ter sedanjem položaju slepih in slabovidnih v Sloveniji, pa v intervjuju opiše ravnateljica centra. Vse skupaj je podkrepljeno s fotografijami iz tistih časov.

Zavod za slepo in slabovidno mladino Ljubljana (od leta 2016 Center IRIS – Center za izobraževanje, rehabilitacijo, inkluzijo in svetovanje za slepe in slabovidne) je bil ustanovljen 13. septembra 1919. To je trenutek, ko so slovenski slepi otroci in mladostniki pričeli obiskovati prvo šolo za slepe na področju današnje Slovenije. Prej so posamezniki odhajali na šolanje v tujino, predvsem v Avstrijo. Obstajali so trije zavodi, in sicer v Gradcu, Linzu in na Dunaju. To so bili tudi zavodi, kjer so se za delo in poučevanje slepih izobraževali prvi slovenski učitelji za slepe. Prva med njimi je bila sestra Klara Vrhunc, ki ji je bilo zaupano vodenje novoustanovljene šole za slepe v Ljubljani. Na Dunaju je kupila učila za šolo, praške tablice in računske skrinjice in pouk v dvorazredni šoli se je lahko pričel (Gerbec 1990, Skaberne 1969).

Pomembno vlogo v razvoju izobraževanja slepih in slabovidnih otrok in strokovnem razvoju učiteljev slepih po prvi svetovni vojni so imeli še Minka Skaberne, Josip Kobal, Gabrijel Janežič in Mira Dobovšek. Izobraževali so se v Zemunu, v Pragi, na Dunaju in v Gradcu. Posebno pozornost so namenjali splošnim učnim predmetom, pouku pletarstva, ščetarstva in ročnih del, poučevanju glasbene teorije in harmonije, igranju klavirja, citer in violine, strojepisju in esperantu. Zavod za slepe so leta 1922 premestili v Kočevje, kjer je deloval do novembra 1944, ko so slepe otroke ponovno premestili v Ljubljano, v prostore Zavoda za gluho mladino. 1. marca 1946 so se slepi otroci ponovno selili, tokrat v lepe prostore na Langusovi ulici 16 (8), kjer šola deluje še danes (Gerbec 1990, Koprivnikar 2006, Skaberne 1969).

Foto arhiv centra Iris: slika z učenci in učiteljico med poukom v Kočevju 1927

Od ustanovitve Zavoda za slepe otroke v Ljubljani so v njem delovali učitelji in osebje, ki si je v težkih razmerah prizadevalo doseči napredek otrok in šole. Posebno pozornost so, poleg splošnih učnih predmetov, namenjali še pouku orientacije, gospodinjstvu, ročnim spretnostim, glasbenemu pouku in telesni vzgoji. Prizadevali so se, da bi se mladostniki, ki so zaključili z izobraževanjem, lahko zaposlili in živeli čim bolj samostojno. Razvijali so metode poučevanja, se dodatno izobraževali, poučevali druge učitelje, izdelovali pripomočke, pisali učbenike ter prepisovali leposlovna gradiva v brajico, da so bila dostopna učencem in širše.

Hitre spremembe v družbi in tehnološki razvoj so v zadnjih 15-ih letih narekovali spremembe v vzgoji in izobraževanju slepih in slabovidnih. V Sloveniji imajo otroci in mladostniki z okvaro vida možnost obiskovati vrtec ali šolo v domačem kraju ali na edini vzgojno-izobraževalni ustanovi za slepe in slabovidne v Ljubljani. To pa je narekovalo potrebo po ustanovitvi Strokovnega centra za slepe in slabovidne, ki nudi podporo in pomoč slepim in slabovidnim, njihovim družinam, vzgojiteljem, učiteljem in širši skupnosti. Tako se je bivši Zavod za slepo in slabovidno mladino reorganiziral in preimenoval v Center IRIS.

Intervju z gospo ravnateljico Centra IRIS Katjušo Koprivnikar

Nam lahko na kratko orišete poslanstvo centra IRIS?

Odgovor: Poslanstvo Centra IRIS je izobraževati in vzgajati slepe in slabovidne otroke in mladostnike za aktivno vključevanje v družbo, v kateri bo posameznik imel enakovreden položaj ter v njej deloval odgovorno do sebe in drugih. Naša pozornost je namenjena celoviti individualni obravnavi slepih in slabovidnih otrok in mladostnikov, svetovanju, usposabljanju ter nudenju podpore tako uporabnikom kot njihovim staršem ter izvajalcem vzgojno – izobraževalnih programov v inkluziji. Posebna skrb pa je namenjena strokovnemu razvoju na področju poučevanja slepih in slabovidnih ter ozaveščanju javnosti o posebnih potrebah oseb z okvaro vida.

Lahko rečemo, da poslanstvo Centra IRIS ostaja enako kot pred 100 leti. Vsi zaposleni se trudimo za dvig kakovosti življenja slepih in slabovidnih otrok in mladostnikov in njihovo enakovredno vključevanje v družbo. Če se je v preteklosti strokovno znanje za poučevanje slepih in slabovidnih koncentriralo v šoli za slepe, je treba danes zaradi procesa inkluzije strokovno znanje širiti navzven. Vsi zaposleni v vzgoji in izobraževanju smo se dolžni nenehno strokovno izobraževati in nadgrajevati svoje znanje. Slovenske univerze še ne razpisujejo programov, v okviru katerih bi se učitelji in vzgojitelji dodatno izobraževali za poučevanje slepih in slabovidnih.

Zakaj se je Zavod za slepo in slabovidno mladino Ljubljana preimenoval v Center IRIS?

Odgovor: Po sprejetju Zakona o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, leta 2000, se je število otrok in mladostnikov z okvaro vida v specialni šoli iz leta v leto zniževalo. Leta 2013 je bilo vključenih le še 35 otrok in mladostnikov, danes 47. Na drugi strani pa se je povečevalo število v inkluzivnih programih, kar je vplivalo na razvoj podpornih programov inkluzivnemu izobraževanju.

Kaj je danes osrednje delo Centra IRIS?

Odgovor: Danes obiskuje redne vrtce in šole več kot 230 otrok in mladostnikov, Center IRIS pa jim nudi ustrezno podporo in pomoč v obliki izvajanja dodatne strokovne pomoči ter izposoje prilagojene opreme, pripomočkov in prilagojenih učnih gradiv. Zelo pomembno področje delovanja Centra IRIS predstavljajo izobraževanja, ki so namenjena učiteljem, vzgojiteljem, svetovalnim delavcem, spremljevalcem, staršem, delodajalcem in širši javnosti. Teme izobraževanj se nanašajo na poučevanje splošnih predmetov (matematika, tuji jeziki, geografija, glasbena umetnost, šport ...), učenje brajice, učenje orientacije in mobilnosti, izdelavo in uporabo prilagojenih pripomočkov, prilagajanje učnih gradiv, socializacijo slepih in slabovidnih, igro predšolskih otrok, izdelovanje tipnih slikanic, zaposlovanje in drugo. Ne smemo pa pozabiti na program zgodnje obravnave in projektno delo, ki omogoča razvoj novih programov in dviguje kakovost življenja slepih in slabovidnih, njihovih družin in zaposlenih v Centru IRIS. Naj omenim le nekatere: Socialno vključevanje, razvoj Strokovnega centra, Večerja v temi, Vrt čutil, Hostel šest pik, Masaža.

Kako se financira Center Iris?

Odgovor: Center IRIS je v procesu tranzicije iz specialne šole v strokovni center. Tranzicija preko različnih projektov poteka že od leta 2008, a zakonodaja še ni prilagojena delovanju strokovnih centrov. Še vedno smo financirani kot šola na osnovi oddelkov v Centru IRIS in ne na osnovi oddelkov mobilne službe. Tako imamo vsako leto finančne težave pri zagotavljanju ustreznih materialnih pogojev. Primanjkuje sredstev za izobraževanje, prilagojeno opremo in didaktične pripomočke, prilagajanje učnih gradiv in učbenikov ter fiksne materialne stroške, ki so vezani na porabo vode, toplote, elektrike, vzdrževalna dela in podobno. Razvoj je vse preveč vezan na uspešno pridobivanje projektov ter donacij. Neurejen je status mobilnega učitelja, ki tedensko opravi od 22 do 27 pedagoških ur na področju cele Slovenije in ob tem prevozi tudi do 1000 km na teden, čas vožnje pa se v celoti ne šteje v službeni čas.

S kakšnimi težavami se danes srečuje Center IRIS?

Odgovor: Veliko težavo predstavlja strokovno izobraževanje za zaposlene, saj v Sloveniji ni inštitucije, ki bi izvajala izobraževanja za poučevanje slepih in slabovidnih. Tako se morajo sodelavci izobraževati v tujini, kar predstavlja velik finančni zalogaj. Primanjkuje tudi tiflopedagogov in logopedov. Šola in dom učencev sta v slabem stanju in potrebna celovite obnove. Prostor ne ustreza več potrebam učencev, saj niso prilagojeni za otroke s kompleksnimi motnjami in gibalno oviranim. Trenutno ne moremo sprejeti v šolo gibalno oviranega učenca, saj Center IRIS nima klančine niti drugih ustreznih prilagoditev. Ker je večji del aktivnosti namenjen podpori inkluziji, bi potrebovali več različnih specializiranih učilnic, predavalnice za izvajanje izobraževanj, večjo knjižnico, delavnice za izdelovanje didaktičnega materiala, prostore za shranjevanje didaktične materiala in pripomočkov ter dodatne prostore za zaposlene.

Slišati je, da za Center IRIS iščete novo lokacijo. Kaj je razlog in kako napreduje ta projekt?

Odgovor: Zgradbi, v katerih domuje center IRIS, sta potresno nevarni in neprilagojeni trenutnim potrebam. Vodovodna in električna napeljava je stara in dotrajana. Zgradbi sta energetsko zelo potratni, ni ustrezne izolacije, fasada pa je močno poškodovana. Prostorska razporeditev je neustrezna tako za izvajanje prilagojenih programov kot za izvajanje podpornih programov za inkluzijo (mobilno službo). Na dotrajanost zgradb že dlje časa opozarjamo pristojno ministrstvo, ki pripravlja oceno stroškov za novogradnjo ali obnovo obstoječih zgradb. Pred letom dni smo bili povabljeni na ogled lokacije na Litostrojski, ki pa se je izkazala kot povsem neprimerna. Lokacijsko bi si želeli ostati na trenutni lokaciji, ki je z vidika varnosti in dostopnosti najboljša možna.

Koliko zaposlenih je imela šola za slepe, ko so jo 1919 ustanovili?

Odgovor: V zborniku Svetloba izpodriva temo iz leta 1969 najdemo članek Minke Skaberne z naslovom Prvi slovenski zavod za slepe, v katerem je zapisano, da je bila v šolskem letu 1919/20 odprta dvorazredna šola za slepe. Vodstvo šole je bilo zaupano prvi slovenski učiteljici za slepe, sestri Klari Vrhunc, nadzorstvo nad šolo pa Minki Skaberne.

Foto arhiv centra Iris: slika zavoda za slepe v Ljubljani leta 1949

Koliko zaposlenih pa ima Center IRIS sedaj in kje ti delujejo?

Odgovor: V šolskem letu 2018/19 je bilo v Centru IRIS zaposlenih 79 oseb, od tega 57 strokovnih delavcev. To so razredni in predmetni učitelji, tiflopedagogi, specialni in rehabilitacijski pedagogi, vzgojitelji predšolskih otrok, pomočnik vzgojitelja predšolskih otrok ter psihologinja in socialna delavka. Delujejo na področju prilagojenih programov za slepe in slabovidne v vrtcu, osnovni in srednji šoli, na področju mobilne službe, zgodnje obravnave, knjižnice ter prilagajanja pripomočkov in učnih gradiv. Poleg strokovnih delavcev kolektiv dopolnjujejo tudi spremljevalci, varuhi in negovalci ter administrativno tehnično osebje.

Koliko otrok in mladostnikov imate v obravnavi v okviru Centra IRIS?

Odgovor: Dodatno strokovno pomoč v inkluziji se izvaja za 225 slepih in slabovidnih, od tega 45 v vrtcu, 45 v zavodih za otroke s posebnimi potrebami, 104 v osnovni šoli in 31 v srednji šoli. V Centru IRIS izvajamo prilagojene programe vzgoje in izobraževanja od vrtca do srednje šole, ki jih obiskuje 47 otrok in mladostnikov z okvaro vida. Dodatno se izvaja program zgodnje obravnave, ki ga obiskuje 30 predšolskih otrok z okvaro vida in kompleksnimi težavami.

Kako poteka sodelovanje mobilne tiflopedagoške službe s starši otrok in učitelji na šolah, v katerih se šolajo otroci?

Odgovor: Šola, v katero je vključen otrok, na Center IRIS pošlje zaprosilo za izvajanje dodatne strokovne pomoči. Na osnovi potreb učenca se določi matičen mobilni tiflopedagog, ki naveže stik s šolo in starši. Sledi priprava individualiziranega programa, v katerem se opredelijo cilji, ki jih vsi strokovni delavci zasledujejo med šolskim letom. Glede na potrebe otroka se določi področja izvajanja dodatne strokovne pomoči, kot npr. računalništvo, vaje vida, orientacija in mobilnost, vsakodnevne spretnosti, tuj jezik, šport, socializacija, matematika,... Kot izhodišče za pripravo individualiziranega programa nam služi Razširjeni kurikulum za slepe in slabovidne. Matični mobilni tiflopedagog predstavlja povezavo med šolo, starši in Centrom IRIS. Poleg individualnega izvajanja dodatne strokovne pomoči pa Center IRIS nudi še celo vrsto podpornih aktivnosti: ocena funkcionalnosti vida, izposoja prilagojene opreme in pripomočkov, prilagajanje učnih gradiv in tekmovanj, celostno oceno funkcioniranja, strnjene oblike dodatne strokovne pomoči, udeležbo na mednarodnih taborih, izobraževanja za strokovne delavce, predstavitve posameznega otroka na šoli,... Center IRIS ponuja veliko podpornih aktivnosti, a je uspešnost inkluzije v veliki meri odvisna od sodelovanja med vsemi deležniki. Tukaj pa nastajajo velike razlike.

Kako je z zaposlovanjem dijakov, ki končajo učne programe v okviru Centra IRIS?

Odgovor: V Centru IRIS trenutno izvajamo 4 srednješolske programe in sicer: Pomočnik v biotehnikah in oskrbi, Pomožni administrator, Administrator in Ekonomski tehnik. Natančne evidence o zaposlovanju naših dijakov nimamo. Iz izkušenj in poznavanjem razmer na trgu dela pa lahko rečem, da večina slepih in slabovidnih, ne glede na izobrazbo, ne dobi zaposlitve. Veliko slepih in slabovidnih se obrne tudi na nas, zato smo v zadnjih dveh letih posebno pozornost namenili tudi zaposlovanju in ozaveščanju delodajalcev. Pripravljamo pa tudi nov srednješolski program Turistični tehnik. Program je zelo obetaven in omogoča zaposlovanje na področju turizma, ki

pa je ena najperspektivnejših panog v Sloveniji. Naša želja je, da oblikujemo programe, v katerih bodo slepi in slabovidni po zaključku izobraževanja pridobili ustrezne kompetence za določeno delovno mesto, delodajalci pa pomoč v obliki mentorja, ki jim bo na voljo pri uvajanju slepega ali slabovidnega na delovno mesto.

V okviru centra IRIS imate zanimive projekte, kot so »restavracija v temi« in mladinski hostel 6 pik. Kako ste prišli do teh idej in kako ste v tem uspešni?

Odgovor: Neprestano iščemo nove možnosti, preko katerih bi širši javnosti in delodajalcem pokazali, kaj slepi zmorejo, če le imajo ustrezne prilagoditve in pomoč, ko jo potrebujejo. Tako smo pred dobrimi petimi leti začeli z večerjo v temi, kjer strežejo slepi natakariji. Program vodi učiteljica gospodinjstva z dolgoletnimi izkušnjami Damijana Dušak. Večerjo izvajamo v prostorih Centra IRIS. Termini so razpisani 1-2 mesečno, pogosto pa se zgodi, da izvedemo tudi dodatne večerje za zaključene skupine. Projekt lahko ocenim kot zelo uspešen, saj je zanimanje za večerje veliko. Hostel šest pik ali Hostel at six dots smo letošnje poletje odprli prvič. Sobe v dijaškem domu so poleti proste in odločili smo se, da poskusimo z oddajo prek Booking.com. Prek študentskega dela smo v mesecu juliju in avgustu zagotovili delo sedmim slepim in slabovidnim, ki so opravljali delo receptorja in nočno dežurstvo. Dodatno pa sta se v delo vključila še dva zaposlena z okvaro vida. Vsi skupaj smo se iz dneva v dan učili, kakšne prilagoditve delovnega mesta so potrebne, katera znanja potrebuje receptor in kako dinamično je lahko delo v hostlu. Po dveh mesecih obratovanja lahko ugotovimo, da nas je obiskalo več kot 550 gostov s celega sveta, slepi in slabovidni pa so lahko na omenjenih delovnih mestih skoraj povsem samostojni. Dodana vrednost hostla pa je tudi osveščanje o slepoti in slabovidnosti, saj smo goste seznanjali s pripomočki za slepe in slabovidne, predstavljali brajico, otroci so imeli možnost igre s prilagojenimi družabnimi igrami, povabili smo jih na Vrt čutil in podobno. Poleg večerje v temi in hostla, v Centru IRIS poskusno deluje tudi masažni salon, razmišljamo o odprtju manjše trgovinice, ponudbi programov različnih tečajev, izvajanju team building programov ter "escape room" v temi. Vse to so priložnosti za zaposlovanje slepih in slabovidnih.

Foto arhiv centra Iris: slika novejše stavbe Centra IRIS

Kakšne načrte imate v Centru IRIS za prihodnost?

Odgovor: Vizija Centra IRIS je: Sodelovati, povezovati in delovati za dvig kvalitete življenja slepih in slabovidnih ter njihovih družin. V skladu z vizijo bomo še naprej delovali na področju zagotavljanja prilagojenih programov osnovne in srednje šole, ki se izvajajo v Centru IRIS, programov za podporo inkluziji ter programu zgodnje obravnave. Prizadevali si bomo za ustanovitev Strokovnega centra za slepe in slabovidne, kjer bomo ponujali raznovrstne programe za otroke, mladostnike in odrasle. Posebno pozornost bomo namenili celostni oceni funkcioniranja, gluhoslepoti, zaposlovanju slepih in slabovidnih, ustanovitvi Edukacijskega centra, ustanovitvi stanovanjskih skupin, podjetniškega inkubatorja in programom socialnega vključevanja. Predvsem pa se bomo trudili, da nadaljujemo dobro delo v korist slepih in slabovidnim, ki so ga zastavili naši kolegi pred 100 leti.

Viri

Gerbec, I. (1990). Braillova pisava in opismenjevanje slepih. V Gerbec, I. (ur.) Naš zbornik – ob 80-letnici Zavoda (str. 209-218). Ljubljana: Zavod za slepo in slabovidno mladino.

Koprivnikar, K. (2006). Okvare vida in zgodnji razvoj otrok. V Kobal Grum, D. in Kobal, B. (ur.) Zagotavljanje enakih možnosti (str. 115-128). Ljubljana: DEMS.

Skaberne, M. (1969). Prvi slovenski zavod za slepe. V Mlekuž, V. (ur.). Svetloba izpodriva temo, zbornik slepih in slabovidnih: 28-34. Ljubljana: Republiški odbor Zveze slepih Slovenije

Na vrh

AVTOPORTRET: Matej Ledinek

NISEM NAJBOLJŠI, ČEPRAV TO PRAV RAD SLIŠIM

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

Avtoportret ponuja zanimivo branje o izobraževalni poti Mateja Ledinka, njegovih športnih uspehih v golbalu, njegovi predstavitvi iskanja poklicnih možnosti, izkušnji z mednarodno plesno-gledališko predstavo in simpatičnim opisom samega sebe.

Pozimi, razmeroma zgodaj v letu 1983, sem prišel na svet. Bilo je v Slovenj Gradcu, v soboto, 12. februarja, ob 12:33, tako rekoč v času kosila, 6 tednov po novem letu in 7 po božiču. Ivan in Marjana sta dobila drugega, sestra Nataša pa prvega. Vik in krik se je razlegal po bajti, da je bilo veselje.

Marjana se spominja, da je morebitne težave z vidom prva opazila patronažna

sestra. Ko sem bil star nekaj mesecev, je opazila, da s pogledom in premikanjem glave ne sledim gibom, od tod pa sklepala na težave z vidom. Ko mi je mama govorila o tem, mi je bilo kar hudo; pravi namreč, da ni mogla in želela verjeti začetnim opažanjem. Še kar nekaj časa je upala in upala, da se bo stanje stabiliziralo in da bom normalno videl, a se to ni zgodilo in stiska je bila velika. Ne vem točno, kakšno diagnozo sem dobil kot otrok, leta 2010 pa mi je doktor Marko Hawlina diagnosticiral t.i. Achromatopsio. V praksi to pomeni, da imam dodobra zmanjšano ostrino vida, sem občutljiv na svetlobo in da slabo ločim barve, Prisoten je tudi zmeren nistagmus in malo tudi škilim. Kljub temu imam prijazen pogled in lepe oči. Imam okrog 10 % ostanka vida in sončna očala so moj najpomembnejši pripomoček. Pomagam si tudi s povečevalnim steklom in z mobilnim telefonom.

Vrtec in malo šolo sem obiskoval doma, leta 1990 pa sem šel v prvi razred v Zavod za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani, kjer sem junija 1998 tudi zaključil osnovnošolsko izobraževanje. Srednjo šolo sem obiskoval v Slovenj Gradcu in leta 2002 postal ekonomsko-komercialni tehnik, leto kasneje pa po uspešno opravljenem maturitetnem tečaju na Gimnaziji Ravne na Koroškem za potrebe vpisa na študij v Ljubljani opravil še maturo. Jeseni 2003 sem že bil študent socialne pedagogike s sobo v Domu V. študentskega naselja v Rožni Dolini. Diplomiral sem 9. septembra 2011 s temo Šport invalidov – šport slepih in slabovidnih, kasneje pa opravil še strokovna izpita s področja vzgoje in izobraževanja ter s področja socialnega varstva.

Že v zgodnejših razredih osnovne šole sem imel rad gibanje in telovadbo, a na moj resnejši zasuk proti športu je najbolj vplival takratni učitelj športne vzgoje v Zavodu, Anton Marton – Toni. Ko sem bil v 5. razredu, mi je povedal za tekmovanje v atletiki v

Straubingu (Nemčija), poleg mene pa »navdušil« še nekaj drugih učencev. Skupaj smo trenirali in se pripravljali na tekmovanje, ki je potekalo med poletnimi počitnicami leta 1995. V teku na 50 metrov sem osvojil 4. mesto, v teku na 1000 metrov pa sem zmagal s časom 3.38,78. Če danes pomislim, je bil to kar dober čas za 12-letnega fanta. Mislim, da bi danes imel kar nekaj dela s tako znamko ... Nato pa se je zgodilo v 6. ali 7. razredu in spet je bil na delu Toni. Tri fante, Gorazda, Zlatka in mene je prepričal, da začnemo trenirati golbal.

Golbal igram še danes, pravzaprav edini od zgoraj naštetih vrstnikov. Z ekipo Slovenije sem osvojil nekaj uspehov, kljub temu pa sem ob svojih začetkih upal na več, slovenska ekipa je nekoč vendarle bila v ožjem svetovnem vrhu. Kot največje uspehe ocenjujem 3. mesto na svetovnem prvenstvu (SP) v Riu de Janeiru leta 2002; 4. mesto na evropskem prvenstvu (EP) v Belgiji leta 2005, 4. mesto na SP v Spartanburgu v ZDA leta 2006; 2. mesto na EP v Münchnu leta 2009; 1. mesto na EP B-divizije v Budimpešti leta 2014; 3. mesto na EP B-divizije na EP v Portu (Maia) leta 2016. S paraolimpijskih iger smo se Slovenci vedno vračali nekoliko razočarani. Sodeloval sem na dvojih, leta 2004 v Atenah smo bili 11., leta 2008 v Pekingu pa 8.

Še vedno si želim z ekipo nastopiti na paraolimpijskih igrah, čeprav so možnosti za to vedno manjše. Včasih močna ekipa z vrhunskimi igralci dandanes postaja le še blede senca same sebe. Nekoč mladi igralci postajamo starejši, podmladka pa je premalo za vrhunske rezultate... Golbal imam rad, rad ga igram in v njem zelo uživam. To, da sem pomemben del ekipe in da pripomorem k uspehom, je prav gotovo eden od dejavnikov, da sem še vedno željan igranja in tekmovanj. Največ veselja mi prinaša zmagovanje, doseganje golov, živahnost na igrišču... Včasih se ob tem počutim kot v drugi dimenziji in to je res noro... Zadnja leta več časa posvečam tudi fitnesu in z rahlim obžalovanjem ugotavljam, da bi se lahko na tem področju bolj zavzeto udeleževal že prej, Poleg golbala je tako fitnes ena od mojih večjih strasti.

Sicer pa je trenutno eden od mojih pomembnejših ciljev iskanje zaposlitve oziroma oblikovanje poklicne kariere. Pri tem se srečujem z dvema dejavnikoma. Prvi je ta, da kot slaboviden težje konkuriram za različna delovna mesta, a o tem ne morem biti povsem prepričan, saj opažam, da imajo z iskanjem zaposlitve težave tudi videči ljudje. Odzivanje na razpisana delovna mesta ter sestavljanje in pošiljanje vlog se v veliki večini primerov zdi kot delo brez učinka, kot da so vsa razpisana delovna mesta že vnaprej oddana. Rezultat tovrstnega iskanja službe je praviloma obvestilo o neizbranosti brez predhodnega povabila na razgovor. Drugi dejavnik je moj profil izobrazbe, ki je že nekaj časa v upadu v smislu zanimanja delodajalcev, zato svojih zaposlitvenih možnosti že dolgo ne iščem zgolj znotraj tega okvira... Po tistem, morda preveč po tistem, si želim udeleževanja v smeri podjetništva, v smeri masaže ali osebnega trenerstva. Obe področji me zanimata, a se na to pot še nisem podal. Včasih malo preveč cincam in sanjam ali pa sem premalo odločen – namesto da bi šel v akcijo in se podal v neznano – malo s tokom, malo proti njem.

Še to: leta 2015 je na mednarodnem golbalskem turnirju v Benetkah, kjer je nastopila tudi slovenska reprezentanca, k meni pristopil mlad fant, iščoč igralce za gledališko oziroma plesno-gledališko predstavo v nastajanju. Rekoč, da bi v predstavi igrali golbal, nastopivši na različnih gledaliških odrih po Evropi, mi je ideja postala

zanimiva. Bil sem brez službe in sprejel vabilo na Casting, kjer sem bil kasneje tudi izbran v ekipo. V približno 20 do 30 dneh priprav smo ustvarili, nekoliko prilagojeno in od klasične golbalske tekme spremenjeno predstavo z imenom Aurora, ki je kljub svoji specifičnosti in edinstvenosti vsebovala bistvene golbalske prvine, vključno s tekmovanjem oziroma bojem za zmago.

Ena od posebnosti te izkušnje je bila prav gotovo moja vloga v predstavi. Bil sem glavni in edini razgrajač, kričač, divjak ... v vsaki predstavi je v drugem delu le-te namreč igrala glasba. Sprva tiha in prijetna, kasneje pa vse glasnejša in ob njej ni bilo več mogoče igrati. Od mirne in tihe se je postopoma spreminjala v vse bolj stresno in nemogočo spremljevalko našega golbalskega obračuna na odru... Takrat sem imel zelo pomembno nalogo – utišati to glasno rohnenje iz zvočnikov in nam vsem na odru omogočiti, da smo lahko igrali naprej. Način, s katerim sem to dosegel, pa je bil edinstven. Iz igralca golbala sem se prelevil v pobesnelega »norca«, ki nori in skače po odru, vpije ter preklinja v slovenskem jeziku. Uporabljal sem najbolj sočne kletvice, pri čemer nisem izpustil poimenovanja niti enega rodilnega oziroma reproduktivnega organa, ki so izvor večine najbolj pikantnih psovka na našem širšem govornem območju – in to na ves glas, tudi po tem, ko ni glasba ven iz zvočnikov ni več šibala, saj je med mojim besnenjem nenadoma utihnila... Bil sem najbolj izpostavljen igralec v vsaki predstavi. Še danes sem počaščen in vesel, da je režiser za to nalogo izbral prav mene. Sočne kletvice sem v obraz vrgel tisoče gledalcem, ki so bili namenoma, zaradi intenzivnejšega doživljanja dogajanja, tik ob igrišču oziroma odru – to je bilo res nekaj posebnega. Četudi niso bile namenjene njim, sem jim jih spotoma dobro napel. Danes se bolj kot v obdobju nastopanja zavedam, da je bil ta del predstave zame osebno, psihično in fizično, najbolj naporen. V rjovenje, skakanje, divjanje, vpitje in preklinjanje sem moral v dobri minuti dati vso svojo energijo... Spominjam se odzivov občinstva; mnogi so povedali, da so med predstavo podoživljali občutke sreče, groze in strahu, nekatere pa je ganila do solz. Bila je čustveno zelo intenzivna predstava... Res, lepi spomini. Skupaj smo zbrali med 25 in 30 uprizoritev, mogoče še kakšno več... Nastopili smo v Italiji, Franciji, Španiji, Belgiji na Norveškem, v Latviji, Nemčiji, Avstriji, na Poljskem. Spoznal sem nekaj čudovitih ljudi in sem za to izkušnjo zelo hvaležen. Spomini na celotno dogajanje, priprave, predstave, potovanja in druženja, so zelo lepi. Morda pa se še kdaj dogodi, da predstavo ponovno uprizorimo. Tega bi bil zelo zelo vesel, toda v tem primeru bi vse skupaj za vsak slučaj še malo ponovili.

Do zdaj zadnjo uprizoritev Aurore smo izvedli decembra 2017, v Varšavi. Žal je primernih mest zanj manj kot za večino ostalih predstav, saj zahteva velik oder, na katerem je dovolj prostora za golbalsko igrišče. Zaradi teh omejitev je bilo odpovedanih kar nekaj načrtovanih predstav, med drugimi tudi uprizoritve v New Yorku in Montrealu. Alessandro Sciaroni, režiser in idejni oče Aurore, je od leta 2015, ko smo se spoznali, do danes dodobra zaslovel. Njegove predstave – med njimi tudi Aurora – so požele veliko uspeha in so vse bolj cenjene. Za svoj opus je junija, še pred izpolnjenim 43. letom starosti, prejel prestižno priznanje – kipec Zlatega beneškega leva za življenjsko delo na področju plesnega gledališča. Majhen delček zaslug za prestižno priznanje si deli tudi Aurora, s tem pa, kot del le-te, tudi jaz.

In za konec: danes se sprejemam z nekoliko mešanimi občutki, ki pa se v večini primerov bolj nagibajo v pozitivno kot v negativno smer. Še vedno sem brez zaposlitve, ki bi mi bila v zadovoljstvo in bi pomenila prepotreben in zanesljiv vir prihodkov, stabilnost, varnost in več možnosti pri zastavljanju dolgoročnejših ciljev. Zato je reševanje zaposlitveno-karijerne razsežnosti mojega življenja trenutno ena od prednostnih nalog... Sicer pa na svoje življenje, pridobljene izkušnje, znanja, prijateljstva, poznanstva – na to, kar sem – gledam s svetle strani in sem v redu... V prostem času pijem pivo, se družim s prijatelji, preberem knjigo, pogledam nogometno tekmo, ob čemer se najbolj veselim zmag in lovorik Reala iz Madrida. Na trenutke rahlo zmeden, a v večini primerov pozitiven in neškodljiv. Sem miroljuben, cenim poštenost, dober humor, rad sem navihano piker, včasih pa sem tudi malo nor in otročji, ampak to mi je všeč.

[Na vrh](#)

POPOTNIŠKI UTRINKI: Moja prva mladinska izmenjava

Avtor: Matija Bregar

Urednica rubrike: Metka Pavšič

Lektorica: Sara Bašelj

Pošlji komentar

Avtor članka v prispevku opiše svojo izkušnjo s prvo udeležbo na mladinski izmenjavi, ki je potekala v Bolgariji. Spregovori o potovanju s psičko vodičko, kulinarčnih posebnostih ter temi »pripovedovanje zgodb«.

Bolgarija je bila gostiteljica tokratne mladinske izmenjave, namenjene slepim in slabovidnim mladim iz kar petih držav. Poleg Slovenije so bile to še: Belgija, Italija, Turčija in gostiteljica Bolgarija. Koordinator slovenske odprave je bilo Društvo študentov invalidov Slovenije. Izmenjave pa sem se ob spremstvu moje psičke vodičke Monti, udeležil prvič.

Iz Ljubljane smo se odpravili v petek, 12. aprila, nekaj čez sedmo uro zjutraj. Najprej nas je šofer DŠIS Maribor s kombijem odpeljal do italijanskega letališča Treviso. Letališče je iz Ljubljane oddaljeno približno tri ure. Od tam smo ob dvanajsti in trideset minut imeli let v Sofijo. Kot sem že omenil, sem s sabo vzel tudi psičko Monti, ki je z letalom letela prvič. Let je prestala odlično, saj je celo pot nemoteno prespala pod sedežem. Zaradi komplikacij z ureditvijo dokumentacije, preden je Monti dobila zeleno luč za vstop na letalo, sem bil pred odhodom kar malo nervozen. Kljub temu sva bila na letališču oba lepo sprejeta. Če odštejem nekaj manjših težav, povezanih s pomanjkljivim znanjem angleščine tamkajšnjega osebja. Let je trajal samo dobro uro. V Sofijo pa smo prispeli nekaj čez 15. uro. Časovni pas tam je namreč eno uro pred našim. Kmalu po pristanku smo se na letališču morali presesti na avtobus na katerem smo preživeli še skoraj štiri ure vožnje. Vmesni, približno polurni postanek na poti pa smo izkoristili za stranišče. Naleteli smo tudi na dolgo prometno konico v Sofiji. Okoli dvajsete ure po bolgarskem času pa smo končno prispeli v mesto Sandanski, kjer je potekala naša izmenjava. Ugotovili ste lahko, da smo cel prvi dan izmenjave porabili praktično samo za vožnjo. Po nastanitvi v hotelu Avis je bila prva in edina dejavnost v sklopu srečanja tega dne seveda večerja. Postregli so nam riž z mesom in zelenjavo. Riž je bil na jedilniku pri večerji oz. kosilu še skoraj vse naslednje dni. Za sladico smo dobili nek »zame«. Podobno je bilo skutinemu zavitku, a je bilo kar okusno.

Po bolj ali manj prespani prvi noči smo imeli na voljo kar uro in pol za zajtrk. Nato pa se je ob pol desetih pričel uradni del programa izmenjave z uvodnim nagovorom ter predstavitvijo udeležencev. Sledila je bolj podrobna predstavitev programa Erasmus, ki finančno podpira našo in tudi mnoge druge podobne mladinske izmenjave. Ob enih smo imeli kosilo. Nato je sledil prosti čas do treh. Popoldanski urnik je bil podoben dopoldanskemu z večerjo ob pol sedmih oz. sedmih odvisno od natrpanosti programa. Na splošno mi je bilo všeč, saj je vladalo sproščeno vzdušje. Imeli smo

veliko prostega časa. Prav nasprotno, kot sem sprva domneval. Tema izmenjave je bila sicer storytelling oz. pripovedovanje zgodb. Dobili smo npr. nek naslov na katerega smo si morali izmisliti svojo zgodbo. Razdelili smo se v naključne skupine, ki smo jih oblikovali tako, da je vsak od udeležencev v krogu povedal neko številko od 1 do 3 oz. lahko tudi katero drugo številko, odvisno od števila skupin, glede na potrebe, ki smo jih vsakič sproti prilagajali. Določili smo nekoga, ki je toliko videl, da je lahko pisal, ostali pa smo se po skupinski tehniki iskanja idej, ki se imenuje brainstorming oz. možganska nevihta, lotili snovanja zgodbe. Na koncu smo se postavili na sredo kroga in napisano predstavili drugim. Dejavnosti tekom tedna so potekale na podoben način. Sam sem vseskozi imel precej težav z mojo angleščino. Moj nivo znanja angleščine je relativno skromen in je pod povprečjem tega, ki ga zahteva taka izmenjava.

Kot sem že napisal, smo na krožnike glavnih obrokov pogosto dobivali riž na mnoge načine. Bolgarska hrana se mi je zdela nekakšna mešanica med balkansko in sredozemsko. In zelo pogosto so k hrani dodajali sir. Zanimivo pa mi je bilo, da zraven kosila nikoli nismo dobili kakršnekoli solate. To je za nas Slovence, ki smo večinoma vajeni jesti solato vsakodnevno, kar nekoliko nenavadno. Smo pa recimo za zajtrk dobili vmešana jajca, poleg njih pa smo lahko na krožniku našli še par kolobarjev kumaric in nekaj koščkov paradižnika. Tekom tedna sem prišel do spoznanja, da si tukaj ob glavni jedi dejansko raje postrežejo s kakšnim paradižnikom, zato solata ni potrebna. Baje je to bolj ali manj praksa tudi v preostalih državah na Balkanu, saj naj zelena solata tu ne bi tako dobro uspevala kot npr. paprika in paradižnik, ki sta precej bolj razširjeni kulturi na področju Balkana oz. Mediterana. Vseeno pa je bila še ena stvar, ki nas je bodla. Zajtrki, kosila in večerje so nas vsakič znova že pričakali na mizah. Hrano so namreč na mize postavili že precej pred našim prihodom. Posledično nas je le-ta pričakala že ohlajena, kar je bilo precej moteče, sploh kadar je bila za kosilo juha. Mene osebno slednje sploh ni motilo. Tiste, ki pa so nekoliko bolj občutljivi na to, pa verjetno zelo. Le tega nisem uspel ugotoviti, ali je tovrstno početje tukaj običajno ali je temu botroval kakšen drug tehničen razlog. Zvečer, ko nismo imeli drugega programa, smo navadno odšli ven. V kakšnem od barov smo si privoščili močno bolgarsko rakijo. Če nisi bil previden, se te je ta lahko kaj hitro prijela.

V sredo smo imeli na programu izlet. Z avtobusom smo se že v dopoldanskih urah odpeljali v Melnik, ki leži le nekaj kilometrov stran od mesta Sandanski. Peš smo odšli na neko domačijo, kjer smo poskusili zelo dobro bolgarsko rdeče vino. Nekateri pa so si tudi kupili buteljko ali dve. Zraven nam je gospodar postregel z izjemno okusno salamo po imenu sudžuk, s pridihom neke začimbe, katere imena se nisem mogel spomniti. Bilo je nekaj v zvezi s kumino. Žal pa salama ni bila naprodaj. Tudi v Sandanskem je ni bilo moč najti nikjer, da bi jo preizkusili še ostali člani moje družine in bi tako s skupnimi močmi že nekako prišli do tega, katera začimba daje tej salami tako dober okus. Rakija in salama sta bili med drugim na voljo za degustacijo tudi na medkulturnem večeru, ki smo ga imeli na programu izmenjave v ponedeljek. Najprej je morala vsaka izmed petih držav pripraviti točko v kateri je na zabaven način predstavila oz. zaigrala neko svojo kulturno značilnost, ki najbolje predstavlja deželo s katere prihaja. Mi smo recimo zaigrali legendo o ljubljanskem zmaju, nato pa smo pripravili še krajši kviz o značilnostih Slovenije. Na koncu pa je sledila še izmenjava kulinaričnih značilnosti posameznih držav. Po slabo prespani noči, zaradi

zaključnega žura, smo se morali v petek, 20. aprila, zgodaj zjutraj posloviti od čudovitega Sandanskega. V skoraj popolni tišini smo se na pol v spanju z avtobusom odpravili proti Sofiji, kjer smo se razšli in odpotovali domov, vsak v svojo smer.

V Bolgariji sem se kljub nekoliko pomanjkljivem znanju angleščine dobro počutil. To je bila moja prva mladinska izmenjava, zato pred odhodom nisem imel nobenih pričakovanj. Želja mi je bila predvsem oditi v tujino. Všeč mi je spoznavanje tujih dežel, njihove hrane in pijače ter kulture. V prihodnje upam in si želim, da bom to lahko izkusil še večkrat, kot sem lahko doslej.

Na vrh

INTEGRACIJA: Oblikovan profil profesionalnega zvočnega opisovalca

Širitev kroga AD - zaključna konferenca projekta ADLAB Pro

Avtor: Slavica Bukovec Zupanič

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

Za paradnega konja na področju zvočnega opisovanja ali avdiodeskripcije (AD) v Sloveniji nedvomno velja RTV Slovenija. V tokratnem prispevku bomo predstavili prizadevanja tega javnega zavoda na področju AD v širšem evropskem prostoru. RTV Slovenija je namreč 4. junija letos v Kinu Šiška pripravila zaključno konferenco Erasmus+ projekta ADLAB PRO (Zvočno opisovanje: Laboratorij za izoblikovanje novega poklicnega profila).

O projektu

RTV Slovenija si kot partnerica projekta ADLAB Pro že dalj časa prizadeva za dostopnost vizualnih vsebin tudi gledalcem z okvaro vida; in sicer z zvočnim opisom ali avdiodeskripcijo ter od lanskega oktobra naprej tudi z zvočnimi podnapisi na dodatnem zvočnem kanalu, ki si ga gledalec lahko vklopi z nastavitvijo v jezikovnem meniju na svojem TV sprejemniku. Na tem kanalu je potem moč prisluhniti govorni sintezi, to je sintetičnemu računalniškemu govorcu, ki bere podnapise pri informativnih oddajah.

Triletni projekt ADLAB PRO (Audio description: a laboratory for the development of a new professional profile) se je končal 31. avgusta letos. Financirala ga je Evropska unija v okviru programa Erasmus+. V tem času so partnerji, med njimi tudi RTV Slovenija, ustvarili model za izobraževanje zvočnih opisovalcev ter pripravili bogat nabor učnih materialov, predlogov za praktične vaje in seznamov strokovne literature, ki pokrivajo vsa področja zvočnega opisovanja.

V projektu je sodelovalo osem partnerjev iz sedmih evropskih držav. Akademski partnerji so: Univerza v Trstu (Italija) kot vodja projekta, Avtonomna univerza v Barceloni (Španija), Univerza v Antwerpnu (Belgija) in Univerza Adama Mickiewicza (Poljska), na kateri so uspešno izvedli prejšnji projekt ADLAB (2011–2014). Neakademski partnerji, izbrani na podlagi njihovih različnih področij dela, pa so: Utopian Voices, zasebno podjetje iz Velike Britanije, ki proizvaja visokokakovostni AD ter izvaja izobraževanje, raziskave in analize podatkov; Soundfocus, avdiopostprodukcijski studio, specializiran za medijsko dostopnost in AD iz Nizozemske; Javni zavod RTV Slovenija, ki je kot nacionalna radijska in televizijska hiša v svoj program že pred nekaj leti vključila AD in se trudi za čim kakovostnejšo izvedbo ter razširja dobro prakso po vsej regiji; Nacionalni kraljevi inštitut za slepe (RNIB), dobrodelna organizacija Velike Britanije, ki ima številno skupnost uporabnikov in proizvajalcev AD v državi, kjer je AD na voljo že daljše obdobje.

Čeprav vse več govorimo o vključujoči družbi in se s tem tudi povečujejo potrebe po dostopnosti vizualnih vsebin, je število kadrov, ki se poklicno ukvarjajo z zvočnim opisovanjem, še vedno dokaj majhno. Pa še ti so pogosto brez prave izobrazbe in brez definiranega profila. Ob tem pa je tudi ponudba AD za slepe in slabovidne gledalce v evropskih državah precej neenotna. Prav zaradi vseh naštetih razlogov so si v projektu ADLAB PRO v preteklih treh letih prizadevali odpraviti te pomanjkljivosti. To bi naj dosegli z izdelavo učnega programa, ki bi z oblikovanjem izobraževalnega gradiva zagotavljal strokovno izvedbo AD na področjih kulture in občil ter tako razvil poklic zvočnega opisovalca.

Naloga projekta je bil tudi natančen pregled dosedanjega izobraževanja na področju AD v posameznih evropskih državah, kajti le na tak način je moč začrtati poklic zvočnega opisovalca ter zanj potrebna znanja in sposobnosti. V okviru projekta so bili izdelani tudi konkretni učni predlogi za različne zvrsti uporabe AD: TV, kino, muzeji, dogodki v živo itd., na podlagi teh predlogov pa bi naj bilo po fazi ocenjevanja in preizkušanja izdelano tudi učno gradivo. V projektu zagotavljajo, da bodo oceno in potrditev izobraževalnih vsebin, tako na akademski kot na izvedbeni ravni, preverili s predpisi ECTS/ECTVETS. Vse učno gradivo, ki je nastalo v okviru projekta, je prosto dostopno in uporabno na spletni strani: www.adlabpro.eu. Gradivo je razdeljeno na sklope in obenem popolnoma prilagodljivo posamezniku. Možna je uporaba vseh vsebinskih sklopov v celotnem tečaju ali pa posamičnih v različnih kombinacijah. Vse dejavnosti v projektu so bile izvedene usklajeno med partnerji s področja izobraževanja in prakse, kar je zagotovilo, da bo profil ustrezal različnim trgom ter da bo načrt za izobraževanje bodočih zvočnih opisovalcev učinkovit in visoko kakovosten.

Sklepni dogodek projekta

Zaključna konferenca projekta ADLAB PRO z naslovom Širitev kroga AD je v organizaciji službe za dostopnost programov RTV Slovenija potekala 4. junija letos v prostorih Kina Šiška v Ljubljani. Namen konference je bil predstaviti dogajanje in novosti na področju zvočnega opisovanja, hkrati pa so udeleženci na njej lahko tvorno sodelovali s svojimi predlogi, znanjem in izkušnjami. Na konferenci so sodelovali partnerji projekta (partner iz Nizozemske le po Skypu) ter domači in tuji gostje. Prireditelj je moderiral Miha Zor, tudi sam eden od štirih usposobljenih zvočnih opisovalcev pri nas. Naj vam, dragi bralci, na kratko predstavim celodnevno dogajanje na tem strokovnem srečanju, ki je bilo razdeljeno na tri dele.

V uvodnem delu je okrog 100 udeležencev najprej nagovoril generalni direktor RTV Slovenija Igor Kadunc ter izrazil vso podporo, kot je dejal, majhni, a vztrajni ekipi. Sledil je še pozdrav podpredsednika Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije (ZDSSS) in predsednika Medobčinskega društva slepih in slabovidnih (MDSS) Nova Gorica Igorja Miljavca. Zatim je bila na vrsti predstavitev delovanja RTV Slovenija na področju zvočnega opisovanja avdiovizualnih vsebin od začetkov do danes. O poslanstvu našega javnega servisa, o trenutnem stanju na področju AD ter o daljnosežnih načrtih vnaprej je spregovorila Mateja Vodeb, vodja službe za dostopnost programov, ter dodala: »Naj povem, da tedensko pripravimo vsaj en film z zvočnim opisom, trudimo pa se tudi zvočno opremiti čim več oddaj za otroke in mladino. Še posebej bi poudarila, da smo v okviru multimedijskega centra (MMC) oblikovali posebno spletno stran Dostopno.si.«

O tem, kako se je vse skupaj začelo pred dvajsetimi leti in kako se je tlakovala nadaljnja pot, je spregovoril pionir zvočnega opisovanja na Televiziji Slovenija dr. Marko Prpič. Tudi sam z izkušnjo slabovidnosti in kot član EBU (European Blind Union) za internet in nove tehnologije je bil pred leti pobudnik številnih inovacij. Toda njegov pogled ni bil usmerjen le v preteklo dogajanje, z določanjem tehnoloških standardov na področju AD se je ozrl tudi v prihodnost. Prpič: »V tem času smo se vsi veliko naučili, izboljšali smo kakovost zvočnega opisa, pri tem smo sodelovali s slepimi in poskušali ugotoviti, kakšne so njihove želje. Opozarjali smo tudi, na kaj bi naj bili zvočni opisovalci še posebej pozorni, da bi slepi gledalci lahko filme in ostale oddaje kar najbolje razumeli. Televizijo Slovenija pa v prihodnje čaka še en velik izziv, to je soočenje s tujo produkcijo, kjer bo poleg zvočnih opisov potrebno še poslovenjenje dialogov nastopajočih.«

Če se je dr. Prpič pomudil v preteklosti, je Veronika Rot, ki se v službi za dostopnost programov na RTV Slovenija ukvarja z evropskima projektoma ADLAB PRO, avdiodeskripcija: laboratorij za oblikovanje novega poklicnega profila in IZIT – lahko branje za boljšo socialno vključenost, pomudila pri sedanjosti. O tem, kako poteka zvočno opisovanje v našem nacionalnem javnem zavodu danes, je bilo podrobno opisano v prispevku Ko slika postane beseda, v eni prejšnjih izdaj Rikossa.

So pa svoj pristop in izzive pri zvočnem opisovanju tega dne predstavili trije usposobljeni zvočni opisovalci. Maja Šumej, ki je prav tako sodelovala v projektu ADLAB PRO, se je največ pomudila pri zvočnem opisovanju vsebin različnih žanrov, Carmen L. Oven se je ukvarjala z različnimi čustvenimi stanji, Miha Zor pa je predstavil posebnosti pri zvočnem opisovanju dokumentarnih filmov. Je že res, da je zvočno opisovanje posebne vrste mojstrstvo, ko moraš le z nekaj besedami opisati okolico, vzdušje, telesno govorico oseb in to potem tudi interpretirati tako, da gledalec z okvaro vida dobi ustrezno in celovito informacijo.

V drugem delu konference so se predstavniki partnerjev projekta poglobili v sam potek projekta ADLAB PRO; udeležencem so predstavili dosežene rezultate, izobraževalni model za poklic zvočnega opisovalca, učna gradiva, pa tudi način ocenjevanja kakovosti, ki je potekalo v vseh fazah projekta. Predstavljena je bila tudi spletna stran www.adlabpro.eu, na kateri se nahaja celotno gradivo, ustvarjeno v projektu, ki je prosto dostopno.

Po dveh tematskih sklopih je sledil odmor in kosilo, ki na tem mestu ne bi terjalo posebne pozornosti, če ne bi zanj poskrbeli v Zavodu GOST. Gre namreč za socialno podjetje, katerega eden od ustanoviteljev je (MDSS) Nova Gorica in ki v proces pridelave in predelave zelišč vključuje obrobne skupine, med njimi tudi slepe in slabovidne. Preden smo se prepustili sladokusnim užitek, nam je Metoda Likar, članica MDSS Nova Gorica, povedala, kaj vse počnejo v zavodu GOST, kako se izobražujejo, kakšne specialitete pripravljajo iz zelišč za različne pogostitve ter seveda razkrila seznam jedi, ki so nas čakale v preddverju dvorane. Preverjeno iz prve roke, bilo je domiselno in zelo okusno!

V popoldanskem delu konference so bili predstavljeni primeri dobre prakse, tako domači kot tuji. Najprej sta bila na vrsti Gerhard Protschka in Gabi Rechsteiner iz Švice, ki sta spregovorila o filmskem festivalu look and roll. Gre za edinstven primer

festivala kratkega filma v Evropi. Posebnost je predvsem v tem, da filmi predstavljajo zgodbe iz življenja oseb z različnimi invalidnostmi in da so prav vsi opremljeni z avdiodeskripcijo za slepe in slabovidne ter s podnapisi za gluhe gledalce.

Od domačih dobrih izkušenj smo udeleženci konference spoznali, kako poteka prilagajanje arhivskega gradiva v Arhivu Republike Slovenije ter kako je z dostopnostjo do kulturne dediščine v Slovenskem etnografskem muzeju Slovenije. Tako sta Mojca Kosi in Anton Smerdel spregovorila o projektu E-arh.si: izzivi pri prilagajanju arhivskega gradiva za slepe in slabovidne, katerega glavna naloga je vzpostavitev elektronskega arhiva in virtualne elektronske čitalnice, preko katere bi bilo arhivsko gradivo dostopno na klik tudi osebam z okvaro vida. Kosijeva je še opozorila, da bo poleg prenove spletnih strani Arhiva Republike Slovenije, ki že poteka, treba prilagoditi še vse arhivsko gradivo. Med to spadajo tudi stari slovenski filmi in prav o njihovi digitalizaciji in prilagajanju je spregovoril Anton Smerdel. V svoji predstavitvi se je dotaknil digitalizacije filma *To so gadi*. Smerdel: »Zakaj smo se pravzaprav odločili za ta film? Predpogoj za prilagoditev kateregakoli filma je pridobitev avtorskih pravic, s katerimi pri omenjenem filmu ni bilo nobenih težav. Potem sledi upoštevanje slovesa; zagotovo gre za eno najbolj gledanih slovenskih komedij in nenazadnje je pomembna tudi gostota dialogov; če je teh preveč in so vrzeli prekratke, se ne da vstavljati zvočnih opisov, če pa so dialogi preredki, izpade film preveč pust.« *To so gadi* je opremljen tako z zvočnim opisom kot tudi z znakovnim jezikom. Da je bilo delo zares izvrstno opravljeno, smo se z videnim odlomkom iz filma prepričali tudi prisotni v dvorani Kina Šiška.

V nadaljevanju popoldneva je nekdanja direktorica Slovenskega etnografskega muzeja (SEM) in vodja projekta Dostopnost do kulturne dediščine ranljivim skupinam (2013 – 2015) Bojana Rogelj Škafar udeležencem konference približala dostopnost v omenjeni kulturni ustanovi, tokrat predvsem s poudarki na kopijah razstavljenih muzejskih predmetov. Rogelj Škafarjeva je najprej govorila o družbeni vlogi muzejev v sodobni družbi ter orisala potek minulega projekta in njegove cilje. Nato se je osredotočila na nastajanje kopij; vse od izbora izvirnega muzejskega eksponata do tehnike izdelave. Ker so kopije namenjene tipnemu ogledu, so pri tem sodelovali s tiflopedagoginjo Aksinjo Kermauner. Govornica je še omenila, da so morali izdelovalci kopij obvladati tako tradicionalna obrtniška znanja kot pravila za ohranjanje kulturne dediščine.

Ker je eden ciljev RTV Slovenija v prihodnje tudi širjenje AD v jugovzhodni Evropi, so bili na zaključno konferenco povabljeni gostje iz Hrvaške in Srbije. Tomislav Juzbašić je v svojem podajanju najprej predstavil delovanje hrvaške Zveze slepih, o avdiodeskripciji na Hrvaškem pa je dejal, da je ta še vedno v poskusni fazi, v obliki projektov, ter da v državi še ni urejeno stalno financiranje, niti ni predpisanih standardov. Po gostovih besedah ima hrvaška nacionalna televizija res obveznost, da prilagodi del svojega programa za slepe gledalce, a je omejena s tehnično podporo. V preteklosti je res bilo predvajanih nekaj filmov z AD, tudi nekaj z zvočnim opisom opremljenih športnih dogodkov v živo je bilo moč spremljati prek slušalk. A na splošno, pravi Juzbašić, s stanjem AD na Hrvaškem nikakor ne morejo biti zadovoljni. Antonio Pavlović pa je spregovoril o lastni izkušnji sodelovanja pri zvočnem opisovanju na Hrvaškem ter svoje podajanje usmeril v izobraževanje slepih oseb za to delo ter vsem akterjem priporočil, da v proces avdiodeskripcije vključijo osebo z izgubo vida.

Še slabše, kot pri naših južnih sosedih, je po poročanju Violete Vlaški iz Beograda, stanje na področju AD v Srbiji. Tam v resnici gre le za posamezne poskuse AD, je povedala gostja, ki je kot prostovoljka v okviru Društva slepih Homer pripravila zvočne opise za filmski festival ter z AD opremila tudi razstavljene slike v Muzeju sodobne umetnosti v Beogradu. Na pot prilagajanja vizualnih vsebin se je Vlaškijeva podala tudi iz osebnih razlogov, kot mama slabovidnega otroka.

Z gostjo iz Srbije se je zaključil krog govornikov, ki so se na tem večurnem strokovnem srečanju zvrstili za mikrofonom. Pred dejanskim koncem konference je bila na sporedu le še okrogla miza, na kateri so strokovnjaki iz različnih držav in uporabniki svoje misli usmerili predvsem v prihodnost AD.

In kakšen pomen za to prihodnost bo imel pravkar končani projekt? ADLAB PRO bo imel dolgoročen učinek na višjo raven izobraževanja, na študente, ki jih AD zanima in na trg avdiovizualnega prevajanja, obenem pa bo vplival na širok spekter možnosti za uporabnike AD. Za RTV Slovenija, kot partnerico projekta, pa je sodelovanje v družbi tako uglednih partnerjev iz akademskih in strokovnih krogov zelo pomembno, saj prinaša napredek in razvoj na tem področju.

Opomba avtorice: Pri pripravi prispevka so bila delno uporabljena gradiva, ki jih je ob zaključku projekta ADLAB PRO pripravil organizator sklepnega dogodka RTV Slovenija.

[Na vrh](#)

INVALIDSKO VARSTVO: Kratek vodič pri uveljavljanju pravic iz javnih sredstev

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: *avtor*

Pošlji komentar

Na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti so v začetku avgusta pripravili kratek vodič pri uveljavljanju pravic iz javnih sredstev. Vlogo morate vložiti, če prvič uveljavljate pravico iz javnih sredstev (pravica do državne štipendije, pravica do otroškega dodatka, pravica do znižanega plačila vrtca in pravica do subvencije malice in kosila). Za podaljšanje priznanja pravice ni treba vložiti vloge! O podaljšanju pravice odločajo centri za socialno delo po uradni dolžnosti.

Prva vloga

Pravice iz javnih sredstev se priznajo s prvim dnem naslednjega meseca po vloženi vlogi. Če želite torej pravico pridobiti s 1. septembrom, morate vlogo vložiti najkasneje do 31. avgusta 2019. Zakonski rok za reševanje določene vloge s strani pristojnega centra za socialno delo je dva meseca, od popolne vloge.

Načini oddaje vloge:

- po pošti - priporočeno (šteje se, da je vložena z dnem oddaje) ali navadno (šteje se, da je vložena z dnem, ko je prejeta na CSD);
- osebno na CSD;
- elektronsko na spletnem portalu [e-uprave](http://e-uprave.gov.si).

Pravica do državne štipendije

Rok za vložitev vloge

Dijak pravico pridobi s 1. septembrom, če vlogo vloži do 31. avgusta. Študent pravico pridobi s 1. oktobrom, če vlogo vloži do 30. septembra.

Če dijak/študent uveljavlja dodatek za uspeh ali bivanje, mora ob vlogi predložiti dokazila o ocenah oziroma bivanju (indeks, kopija najemne pogodbe idr.) Dijak oziroma študent lahko vloži vlogo za priznanje dodatka za bivanje tudi med šolskim letom, če izpolni pogoje za pridobitev dodatka.

V šolskem letu 2019/2020 bo postopek priznavanja pravice do državne štipendije poenostavljen, saj se s 1. avgustom ukinja pravilo fiktivnega izračuna pravice do otroškega dodatka, denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka, če družina pravice ni uveljavila.

Več o pravici do državne štipendije na povezavi:

http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/stipendije/

Pravica do otroškega dodatka

Pravica do otroškega dodatka se dodeli enemu od staršev za otroka, za katerega je vložena vloga. V primeru, da ima eden od staršev že priznano pravico do otroškega dodatka za otroka, mora v primeru rojstva novega otroka ponovno vložiti vlogo za priznanje otroškega dodatka.

Rok za vložitev vloge

Pravica do otroškega dodatka se uveljavlja v 30 dneh po rojstvu otroka in se prizna z mesecem otrokovega rojstva. Če se uveljavlja pravica po tem roku, se prizna s prvim dnevom naslednjega meseca po vložitvi vloge.

Pravica do znižanja plačila vrtca

Pravica do znižanja plačila vrtca se prizna s prvim dnevom naslednjega meseca po vloženi vlogi.

Opozorilo: znižanje velja od vpisa v vrtec tudi v primeru, če zamudite rok za oddajo vloge in vam je pravica do znižanega plačila vrtca priznana z veljavnostjo 60 dni od vpisa v vrtec:

Pravica do subvencije malice in kosila

Če imate priznano pravico do otroškega dodatka oziroma imajo vaši otroci priznano pravico do državne štipendije, vloge za priznanje pravice do subvencije malice oziroma subvencije kosila ne vlagate.

Če pravico uveljavljate med šolskim letom, vam le ta pripada z dnem vložitve vloge.

Rok za vložitev vloge

Starši, ki nimajo pravice do otroškega dodatka oziroma njihovi otroci nimajo pravice do državne štipendije, morajo oddati vlogo najkasneje do 31. avgusta, če želijo uveljaviti pravico s 1. septembrom.

Če je vloga vložena med šolskim letom, se pravica prizna z dnem vložitve vloge.

Podaljšanje pravic

Za podaljšanje priznanja pravice do otroškega dodatka, državne štipendije, znižanega plačila vrtca, subvencije malice in kosila ni treba vložiti vloge za podaljšanje pravice. O podaljšanju pravice odločajo CSD po uradni dolžnosti.

Podaljšanje pravice do državne štipendije

Dijaki - Če vam pravica do državne štipendije preneha 31. avgusta, bo CSD po uradni dolžnosti podaljšal pravico.

Študentje - Če vam pravica do državne štipendije preneha 30. 9. 2019, bo CSD podaljšal pravico po uradni dolžnosti.

V šolskem letu 2019/2020 bo postopek priznavanja pravice do državne štipendije poenostavljen:

- Ukinjen je fiktivni izračun pravice do otroškega dodatka, denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka, če ga družina otroka ni uveljavila. CSD po novem v postopku priznavanja pravice ne bo več izračunaval ali bi bila družina upravičena do

otroškega dodatka, denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka, če navedenih pravic nima priznanih.

- Če CSD ne bo razpolagal s podatkom o oceni in bivanju, se o dodatku za uspeh in bivanje odloči naknadno z dopolnilno odločbo. Dopolnilna odločba, s katero bo CSD naknadno odločil o dodatkih, bo izdana le na zahtevo dijaka oziroma študenta!

Podaljšanje pravice do otroškega dodatka

O podaljšanju pravice do otroškega dodatka odloči CSD po uradni dolžnosti.

V primeru, da ima eden od staršev že priznano pravico do otroškega dodatka za otroka, mora v primeru rojstva novega otroka ponovno vložiti vlogo za priznanje otroškega dodatka.

Podaljšanje pravice do znižanega plačila vrtca

O podaljšanju pravice do znižanega plačila vrtca odloči CSD po uradni dolžnosti. Če ima družina priznano pravico do otroškega dodatka, državno štipendijo in znižano plačilo vrtca, CSD podaljša vse tri pravice po uradni dolžnosti.

Podaljšanje pravice do subvencije malice in kosila

Če imate priznano pravico do otroškega dodatka oziroma imajo vaši otroci priznano pravico do državne štipendije, vloge za priznanje pravice do subvencije malice oziroma subvencije kosila ne vlagate.

Če je bila subvencija malice oziroma kosila priznana s posebno odločbo (torej v primeru, da nimate priznane pravice do otroškega dodatka ali državne štipendije), CSD pravico podaljša po uradni dolžnosti za obdobje enega šolskega leta.

Spremembe, ki jih morate sporočiti na pristojni CSD:

- sprememba števila oseb ali upravičencev,
- vključitev v vzgojno-izobraževalni oziroma visokošolski zavod in izstop,
- sprememba vrste periodičnega dohodka,
- pri državni štipendiji pa tudi druge okoliščine, ki po zakonu, ki ureja štipendiranje, vplivajo na to pravico.

Katere podatke je upravičenec dolžan sporočiti, je navedeno na obrazcu za sporočanje sprememb.

Spremembe je treba sporočiti v osmih dneh od dneva, ko je sprememba nastala ali je oseba zanje izvedela.

Dokazila, ki jih morate predložiti

Starše, dijake in študente pozivamo, da na CSD osebno ali pisno predložijo naslednja dokazila:

- potrdilo o šolanju, če se otrok šola v tujini,
- potrdilo o pridobljenih dohodkih v tujini,
- dokazilo o plačani preživnini za preteklo koledarsko leto oziroma dokazilo o plačani preživnini iz naslova tekočega dohodka, če je prišlo do spremembe vrste periodičnega dohodka. Več informacij na CSD, ki rešuje vlogo.

Več na povezavi: <https://www.gov.si/zbirke/storitve/prva-vloga-in-podalisanje-pravic/>

Vir: www.gov.si/drzavni-organi/ministrstva/ministrstvo-za-delo-druzino-socialne-zadeve-in-enake-moznosti/

[Na vrh](#)

DOBRO JE VEDETI: Vpliv trenda socialnega podjetništva na neprofitne organizacije (2. Del)

Priložnost ali ogrožanje poslanstva društev slepih in slabovidnih v Sloveniji?

Avtor in sodelavec: Anja Uršič

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

Ugotavljamo, da javna sredstva (81,5 %) v povprečju predstavljajo zdaleč največji delež financiranja društev slepih in slabovidnih v Sloveniji. Ker je delež sredstev iz državne sfere največji, je financiranje društvenih dejavnosti in programov v veliki meri odvisno predvsem od razpoložljivih občinskih sredstev, saj so društva slepih in slabovidnih organizacije, ki so dejavne predvsem na lokalni in regionalni ravni. Ravno nasprotno donacije in kategorija ostalo¹ predstavljajo zelo majhen delež, saj ta v povprečju znaša le 6,8 % letnega prihodka društev slepih in slabovidnih v Sloveniji.

Društvo	Odstotek lastno ustvarjenih komercialnih prihodkov
MDSS Murska Sobota	0
MDSS Nova Gorica	3
MDSS Novo mesto	0
MDSS Ptuj	1
MDSS Ljubljana	12
MDSS Maribor	19

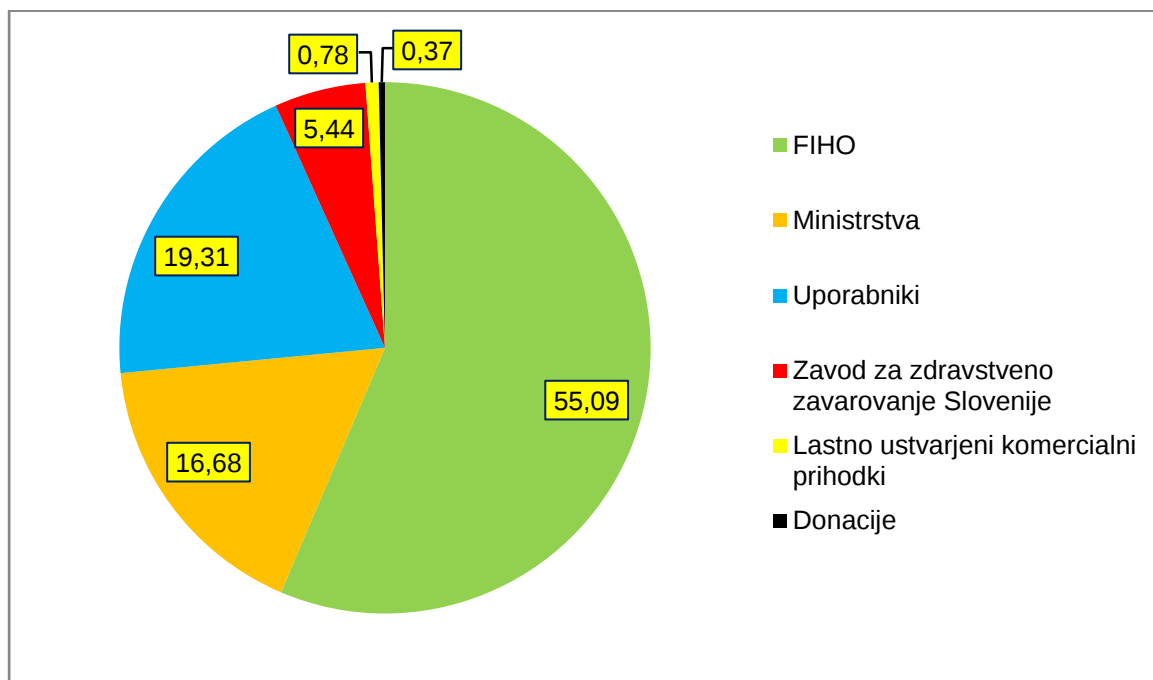
Podrobnejši prikaz deležev lastno ustvarjenih komercialnih prihodkov pri posameznih medobčinskih društvih predstavlja dejstvo, da kar dve društvi (MDSS Murska Sobota in MDSS Novo mesto) ne izvajata nikakršne komercialne dejavnosti, kar pomeni, da pri omenjenih društvih ne moremo govoriti o trendu komercializacije. MDSS Ptuj ustvari skoraj zanemarljiv 1 % lastnih komercialnih prihodkov, podobno tudi MDSS Nova Gorica, kjer delež znaša 3 %.

MDSS Ljubljana in MDSS Maribor nekoliko odstopata od ostalih društev, saj gre pravzaprav za dve večji društvi, ki se nahajata v dveh največjih mestnih občinah Slovenije. Komercialna dejavnost pri MDSS Ljubljana prispeva 12 % letnega prihodka organizacije, medtem ko lastno ustvarjeni komercialni prihodki pri MDSS Maribor predstavljajo kar 19 % letne strukture prihodka.

Struktura prihodkov virov financiranja Zveze društev slepih in slabovidnih se nekoliko razlikuje od prihodkovne strukture društev, saj v tem primeru govorimo o večji organizaciji, ki deluje na nacionalni ravni in združuje devet Medobčinskih društev

¹ V to kategorijo uvrščamo članarine članov društev in druge prispevke zunanjih uporabnikov.

slepih in slabovidnih² po celi Sloveniji. Zveza predstavlja krovno organizacijo z določeno družbeno in politično močjo. Prepoznavnost zveze v širši družbi ter nevladnem sektorju organizaciji omogoča več priložnosti pri vplivanju in sooblikovanju političnih odločitev, ki se neposredno ali posredno navezujejo na tematiko potreb slepih in slabovidnih v slovenski družbi. Zveza ima tako z razliko od društev boljše možnosti za pridobitev konkurenčnih pogodb ali kakršnihkoli drugih projektov tako na evropski kot nacionalni ravni.

Največ, več kot polovico (55,09 %), sredstev prispeva Fundacija invalidskih in humanitarnih organizacij (FIHO). Ministrstva, med katerimi so najpogostejši sofinancerji različnih projektov ali programov: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstvo za izobraževanje, znanje in šport ter Ministrstvo za kulturo, na letni ravni prispevajo 16,68 % prihodka zveze. Nezanemarljiv delež (5,44 %) pa predstavljajo sredstva s strani Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Uporabniki, torej slepi in slabovidni v proračun zveze prispevajo 19,31 % sredstev, kamor spadajo predvsem različni prispevki, darila in volila. Donacije zasebnikov v letni strukturi prihodka predstavljajo zelo majhen delež (0,73 %) virov financiranja.

Iz rezultatov raziskave pa ugotavljamo, da zdaleč najmanjši delež (0,37 %) predstavljajo lastno ustvarjeni komercialni prihodki. Podatek nakazuje, da je komercialna dejavnost pri zvezi zelo slabo razvita, kar pomeni, da je tudi trend komercializacije oziroma podjetizacije pri tej organizaciji skorajda zanemarljiv. Kljub temu, da ima Zveza društev slepih slabovidnih Slovenije, kot organizacija z večjo finančno stabilnostjo kot društva, na trgu več priložnosti, v svoje oblike delovanja vključuje le zametke tržnega modela za pridobivanje lastno ustvarjenih komercialnih prihodkov. Takšen okrnjen vzorec delovanja je mogoče razumeti z

² Zvezo društev slepih in slabovidnih Slovenije sestavljajo: MDSS Ljubljana, MDSS Koper, MDSS Maribor, MDSS Ptuj, MDSS Celje, MDSS Novo mesto, MDSS Nova Gorica, MDSS Kranj in MDSS Murska Sobota.

vidika samozadostnosti virov, ker se vodilni v organizaciji zavedajo dejstva, da bodo akterji javnega sektorja vselej prispevali sredstva, ki bodo zadostovala za preživetje organizacije. Raziskava je namreč pokazala, da javna sredstva iz državne sfere predstavljajo zdaleč največji delež (77,21 %) v strukturi letnega prihodka zveze.

Vodilni in člani društev prepoznavajo socialno podjetništvo kot priložnost za trajnostni razvoj organizacije.

Prva raven raziskave, usmerjene v vodstvo društev, je privedla do ključne ugotovitve, da je trend socialnega podjetništva, ki pomeni komercializacijo, za vodilne v organizaciji sprejemljiv. Poznavanje samega pojma socialnega podjetništva med vodilnimi društev je relativno dobro, saj so se nekateri vodilni že pobliže srečali s socialnim podjetništvom, vendar ugotavljamo, da v večini primerov ne gre za podrobno poznavanje tega področja.

Razumevanje novega trenda, ki je po mnenju večine vodilnih še v razvojni fazi, nakazuje na dejstvo, da gre predvsem za poznavanje informativne narave. Vodilni so kot glavne karakteristike socialnega podjetništva navajali:

- vpetost na tržišče in trženje lastnih produktov;
- zaposlovanje pripadnikov ranljivih skupin oziroma invalidov;
- delovanje v družbeno korist;
- usmerjenost v dobrobit zaposlenih;
- prilagojenost organizacije za invalide;
- angažiranje in ne nazadnje motiviranje zaposlenih v organizaciji.

Vodilni so izpostavili tudi negativne/pozitivne učinke trenda socialnega podjetništva na delovanje društev.

Pozitivni učinki	Negativni učinki
Pridobitev novega vira financiranja	Nezadostna finančna podpora s strani države
Razbremenitev ZDSSS in društev	Nespodbudno institucionalno okolje
Spodbujanje konkurenčnosti med ponujenimi storitvami in programi	Zunanji pritiski s strani države
Zaposlovanje slepih in slabovidnih	Prevzem poslovnega modela delovanja
Socialna aktivacija slepih in slabovidnih	Usmerjenost k dobičku in rezultatom
Izboljšanje uresničevanja interesov članov	Možnost koruptivnega delovanja
Dvig kakovosti storitev za slepe in slabovidne	
Razvoj lokalne skupnosti	
Večja finančna stabilnost	

Njihov odnos lahko opredelimo kot pozitiven predvsem z vidika t. i. socialne aktivacije članov društev, ki preko možnosti zaposlitve vodi do večje samostojnosti in posledično do boljšega samospoštovanja le-teh. Vodilni so namreč izpostavili problematiko velike stopnje brezposelnosti med člani društev in pri tem poudarili, da so na tem področju potrebne učinkovite spremembe.

Ena izmed rešitev, ki se ponuja kot priložnost je socialno podjetništvo, ki pa v sami praksi, zaradi pomanjkanja finančne podpore s strani države, ostaja neprepoznano in ga, tako kot je poudaril predsednik ZDSSS g. Matej Žnuderl, neprofitne organizacije ne prepoznajo kot priložnost, temveč se tovrstnim spremembam rajši izognejo in delujejo po ustaljenih praksah. Ta "strah" pred spremembami je v veliki meri povezan z morebitnim neuspehom, po drugi strani pa bi lahko rekli, da se mnoge NPO preoblikovanju v socialno podjetje izognejo predvsem zaradi "strahu" pred izgubo primarnih vrednot in ciljev. Vendar pa moramo poudariti, da se vodilni društev slepih in slabovidnih v Sloveniji inovativni obliki socialnega podjetništva izogibajo predvsem zaradi nezadostne podpore s strani države.

Znotraj celovite raziskave je bila, zaradi učinkovitejše implementacije predlagane rešitve, oblikovana tudi druga raven raziskave, ki je usmerjena na člane društev slepih in slabovidnih, saj so ti prav tako vključeni v procese odločanja in imajo moč predlagati različne iniciative za nadaljnji razvoj društev.

Raziskava je pokazala, da se člani društev do koncepta socialnega podjetništva napačno opredeljujejo zaradi nerazumevanja samega pojma, kar bomo konkretizirali skozi tri sklope zbranih rezultatov: poznavanje, razumevanje in sprejemanje koncepta socialnega podjetništva.

V okviru analize prvega sklopa raziskave ugotavljamo, da je več kot polovica članov društev slepih in slabovidnih (73 %) za pojav socialnega podjetništva v Sloveniji že slišalo. Podatek nakazuje, da je poznavanje socialnega podjetništva med slepimi in slabovidnimi torej zelo dobro, kar dodatno potrjuje tudi majhen delež (27 %) tistih, ki za pojav še niso nikoli slišali ali pa so se z njim le bežno srečali.

Navkljub relativno dobremu poznavanju socialnega podjetništva poudarjamo dejstvo, da je razumevanje koncepta socialnega podjetništva med slepimi in slabovidnimi zelo slabo – 66 % vseh anketiranih se je opredelilo, da koncept socialnega podjetništva delno razume, kar nakazuje, da večina slepih in slabovidnih samega koncepta ne razume v celoti³, le 24 % članov se je opredelilo, da koncept socialnega podjetništva povsem razume. S pomočjo aplikacije kontrolnega vprašanja⁴ ugotovimo, da je delež slepih in slabovidnih, ki pojava socialnega podjetništva ne razume, pravzaprav še večji, saj ta znaša 54 %. Ta ugotovitev pomeni, da se torej več kot polovica slepih in slabovidnih do koncepta socialnega podjetništva napačno opredeljuje zaradi nerazumevanja samega pojma oziroma pojava.

Glavni vir financiranja socialnih podjetij, ki predstavlja tudi eno izmed ključnih značilnosti delovanja socialnega podjetništva, je lastna tržna dejavnost, s katero si tovrstne organizacije zagotavljajo trajnost in finančno neodvisnost od države. Pomembno je izpostaviti dejstvo, da je večina NPO v Sloveniji finančno odvisnih od javnih državnih ali donatorskih sredstev, kar pa posledično onemogoča hitrejši razvoj organizacij.

³ Celostno razumevanja nekega pojava oziroma koncepta se nanaša na poznavanje vseh ključnih karakteristik in na umestitev koncepta znotraj določene paradigme.

⁴ Kontrolno vprašanje se navezuje na glavno karakteristiko socialnih podjetij, in se glasi: Kateri je glavni vir financiranja socialnih podjetij v Sloveniji?

Iz raziskave ugotovimo, da je večina društev slepih in slabovidnih v Sloveniji odvisnih predvsem od državnih sredstev, kamor spadajo razna ministrstva, FIHO in sredstva s strani občin.

Vpliva trenda socialnega podjetništva in pozitivnih učinkov komercializacije na društva se navkljub slabemu razumevanju tega področja zavedajo tudi slepi in slabovidni, saj bi kar 65 % članov preoblikovanje društva v socialno podjetje podprlo. 20% slepih in slabovidnih bi ostalo neopredeljenih, zanemarljiv delež pa predstavljajo tisti, ki bi idejo socialnega podjetništva zavrnili.

Torej ugotavljamo, da je večina slepih in slabovidnih naklonjenih sprejemanju novih inovativnih oblik, ki jih socialno podjetništva prinaša. Eden izmed razlogov je vsekakor pozitivna percepcija samega koncepta ter zavedanje, da so socialna podjetja organizacije prilagojene potrebam posameznikov in kot take nudijo zaposlitev pripadnikom stigmatiziranih skupin, kamor spadajo tudi slepi in slabovidni. Socialna podjetja, kot ena izmed oblik invalidskih organizacij, predstavljajo tako za slepe in slabovidne kot tudi za druge invalidne skupine možnost potencialne zaposlitve, zaradi česar je ideja socialnega podjetništva v družbi nasploh dobrodošla. Kljub pozitivnim učinkom, ki jih socialno podjetništvo prinaša, pa smo vseeno priča premajhni podpori tovrstnim organizacijam s strani države, ki ne nudi zadostne finančne podpore ob ustanovitvi ali preoblikovanju NPO v socialno podjetje.

Socialna podjetja bistveno pripomorejo k večji integraciji pripadnikov ranljivih skupin, vendar pa zaradi institucionalnega okolja, ki ustanovitve tovrstnih organizacij ne podpira, še ne moremo govoriti o pozitivnih učinkih na zaposlovanje invalidov nasploh. Večja podpora s strani države bi privedla do večjega števila ustanovljenih socialnih podjetij v Sloveniji, kar bi za mnoge NPO pomenilo novo priložnost delovanja – tj. delovanja v družbeno korist, pri čemer bi člani organizacij postali aktivni pri izvajanju samih storitev.

Vstop na trg dela za marsikoga predstavlja težek korak, še toliko težji je za invalide in druge stigmatizirane skupine, ki se soočajo še z dodatnimi ovirami pri iskanju zaposlitve. Mehanizmi, ki bi tovrstnim skupinam omogočili premagovanje zaposlitvenih ovir, so v Sloveniji že razviti.

Takšen primer je zaposlitvena rehabilitacija, ki posameznikom z določeno telesno okvaro ponuja določena usposabljanja za nadaljnjo zaposlitev. Vendar pa se dostikrat izkaže, da je prav pomanjkanje prilagojenih delovnih mest povod za ne zaposlovanje invalidov in drugih pripadnikov ranljivih skupin. Socialna podjetja predstavljajo rešitev za reševanje tovrstnih družbenih problemov, ki že dlje časa parajo sodobno družbo, iz katere so nekateri posamezniki zaradi »drugačnosti« izključeni in so na takšen ali drugačen način diskriminirani.

(Zaključek)

Kljub temu, da imajo vodilni društva slepih in slabovidnih v Sloveniji do koncepta socialnega podjetništva različne pristope, ne smemo spregledati dejstva, da je proces komercializacije pri omenjenih organizacijah opazen, saj je raziskava pokazala, da povprečen delež lastno ustvarjenih komercialnih prihodkov znaša 5,8 %. Ta delež je v primerjavi z ostalimi viri financiranja društev še vedno majhen,

vendar pa ni zanemarljiv. Glavne tržne dejavnosti, s katerimi društva pridobivajo lastno ustvarjene komercialne prihodke, so izvajane predvsem v okviru stanovanjske problematike slepih in slabovidnih.

Tovrstno dejavnost bi bilo z implementacijo revolucionarne in ekspanzivne inovacijske vloge potrebno razširiti na nova področja in pri tem za doseganje zelenega segmenta uporabnikov uporabiti različne marketinške pristope promoviranja. S tovrstno strategijo bi se nabor dejavnosti razširil in tako društvom omogočil dodaten vir financiranja, saj je ravno to algoritem predlaganih rešitev korak do večje finančne neodvisnosti organizacij. Lastno ustvarjeni komercialni prihodki bi društvom slepih in slabovidnih dvignili kvaliteto ponujenih storitev ter s tem izboljšali uresničevanje interesov svojih članov.

Člani društev so namreč "steber" NPO, katerih primarni obstoj je delovanje v družbeno korist in dobrobit svojih članov. Ker je odnos slepih in slabovidnih do koncepta socialnega podjetništva pozitiven, bi idejo o povečanju tržnih pristopov znotraj društva vsekakor podprli.

Pozitivno konotacijo koncepta socialnega podjetništva s strani tako vodilnih kot članov je smiselno še dodatno izboljšati na način promocije pozitivnih učinkov socialnega podjetništva na delovanje društev. Pomisleki in nepoznavanje tega področja odvrta vodilne in člane društev slepih in slabovidnih od nadaljnjega ukrepanja ter iniciativ v okviru razvoja novih, tržno usmerjenih, dejavnosti.

Trenutno aktualna vprašanja na agende zveze, med katerimi še posebej izstopa problematika osebne asistencije, bistveno prispevajo k iskanju in oblikovanju inovativnih rešitev. Večina slepih in slabovidnih, po Zakonu o osebni asistenci, ni upravičena do sorazmerne (na podlagi njihovih potreb) uporabe te storitve, oziroma jim ta pravica v določenih primerih ne pripada. Zaradi tovrstne izključenosti je zveza primorana iskati nove načine financiranja programov, ki bodo slepim in slabovidnim omogočili uporabo spremstev in drugih storitev, do katerih niso upravičeni, v obsegu izvajanja Zakona o osebni asistenci.

Zahteve iz okolja in potreba po uresničevanju interesov članov spodbudno vplivajo na prevzemanje tržnih pristopov delovanja. Do sedaj ustaljeni konvencionalni načini pridobivanja sredstev se vedno bolj izkazujejo za nezadostne in nestabilne finančne tokove. Prav socialno podjetništvo z obrazom inovativnosti ponuja društvom slepih in slabovidnih v Sloveniji priložnost, ki je ne gre zapraviti.

[Na vrh](#)

PAMETNI TELEFONI: Predstavitev aplikacije za prevajanje ter aplikacije za prepoznavo teksta

Avtor in sodelavec: Safet Baltić

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

V spodnjih vrsticah bom opisal delo z dvema aplikacijama, ki sodita v vrsto aplikacij umetne inteligence. Prva je prevajalska aplikacija, ki so jo razvili pri Microsoftu in je namenjena širši javnosti za pomoč pri potovanjih in učenju tujih jezikov. Druga pa je aplikacija za prepoznavo besedila s pomočjo kamere iz linije OCR (optical character recognition: optična prepoznavna znakov) in je namenjena za delo in vsakodnevno pomoč slepim in slabovidnim osebam.

Microsoft Translator

Microsoft Translator je še ena izmed prevajalskih aplikacij, ki nam pomaga pri sporazumevanju s tujci, kot tudi pri učenju tujih jezikov. Aplikacija ni namenjena zgolj slepim in slabovidnim, temveč vsem uporabnikom, ki potrebujejo pomoč pri sporazumevanju in učenju tujih jezikov. Predstavljam jo, ker je z uporabo bralnika zaslona Voice over v vseh pogledih dostopna tudi slepim in slabovidnim. Brezplačna aplikacija podpira prevode v več kot 60 jezikov, med katerimi je tudi slovenščina. Ko odpremo aplikacijo, se nam na zaslonu prikažejo predmeti po naslednjem vrstnem redu:

1. Voice translation (glasovni prevod), ko dvokliknemo to možnost, nam aplikacija ponudi naslednje možnosti:
 - Close (zapri), z dvoklikom gumba zapremo možnost glasovnega prevajanja,
 - Microphone (mikrofon), ko dvokliknemo ta gumb, izgovorimo besedo ali pa celotni stavek, ki ga želimo prevesti, in ponovno dvokliknemo na zaslon, da nam naprava predvaja prevod.
 - Start conversation with one other user (prični razgovor z enim sogovornikom), ta možnost se nam prikaže zgolj med uporabo določenih jezikov, med katerimi pa na žalost ni slovenščine,
 - Source language selection (izbira izvornega jezika), tukaj izberemo jezik, iz katerega želimo prevod, vendar ne moremo izbrati slovenskega jezika, temveč ga lahko izberemo pod naslednjo možnostjo,
 - Destination language selection (izbira ciljnega jezika), tukaj pa izberemo jezik, v katerega želimo prevod in tukaj nam ponudi možnost prevoda v slovenščino.
2. Text translation (tekstovni prevod), tukaj pa nam aplikacija ponudi naslednje možnosti:
 - Close (zapri), z dvoklikom na gumb zapri zapremo opcijo tekstovnega prevoda,

- Type to translate (polje za tekstovni vnos), v polje vpišemo želeno besedo ali stavek, ki ga želimo prevesti,
 - Source language selection (izbira izvornega jezika), kjer izberemo jezik, za katerega želimo prevod in
 - Destination language selection (izbira ciljnega jezika), tukaj pa izberemo jezik, v katerega želimo prevesti naše vneseno besedilo.
3. Start conversation with multiple users (začni pogovor z več uporabniki), kot nam že samo poimenovanje gumba pove, lahko tukaj sami ustvarimo ali pa se pridružimo pogovoru med več uporabniki. Če se želimo pridružiti drugim pri pogovoru, nam morajo slednji to tudi dovoliti in sicer s pomočjo kode, ki nam jo posredujejo. To velja tudi, če smo mi tisti, ki ustvarimo razgovor med več uporabniki, s čimer moramo mi posredovati kodo drugim, ki si želijo vstopiti v našo skupino.
 4. Image translation (prevod teksta na sliki), pri tej izbiri nam aplikacija ponudi naslednje možnosti:
 - Close (zapri), z dvoklikom na ta gumb zapremo to možnost,
 - Shutter (slikaj), z dvoklikom na gumb slikaj slikamo tekst na papirju, ki ga želimo prevesti,
 - Camera roll (slikovni film), s to možnostjo lahko pobrskamo za slikami na naši napravi, ki jih želimo prevesti.
 - Source language selection (izberi izvorni jezik), tukaj izberemo jezik, ki ga želimo prevesti, vendar ponovno, kot pri glasovnem prevajanju, lahko prevajamo zgolj iz tujih jezikov v slovenščino, ne pa obratno.
 - Destination language selection (izberi ciljni jezik), izberemo jezik, v katerega želimo prevod, tukaj pa imamo možnost izbire slovenščine.
 5. Recent translations (pretekli prevodi), tukaj nam aplikacija prikaže vse naše dosedanje prevode.
 6. Phrase book (knjiga stavkov), tukaj pa nam aplikacija ponudi več fraz oz. stavkov z različnih področij, ki jih prevedemo v želeni jezik in si lahko tako pomagamo pri učenju tujega jezika.
 7. Settings (nastavitve), tukaj pa lahko nastavimo sinteze in hitrost izgovorjave, prenesemo jezike, za katere želimo, da delujejo tudi brez sprotnega prenosa podatkov in podobno.

Kot sem že na začetku omenil, je aplikacija v polnosti dostopna za delo z pomočjo bralnika zaslona Voice over. Prevodi so dokaj dobri in še zlasti razveseljuje sinteza slovenskega jezika pri izgovorjavi besed in stavkov v slovenščini, ki je nameščena v sami aplikaciji, in ta je Ebralec. Po mojem mnenju pa ima aplikacija kar nekaj pomanjkljivosti in sicer pri možnosti izbire slovenskega jezika tako pri prevajanju iz slike, kot pri govornem prevajanju, kjer lahko uporabimo zgolj možnost prevoda v slovenski jezik.

Voice Dream Scanner

Aplikacija Voice Dream Scanner je namenjena slepim in slabovidnim za pomoč tako pri delu, kot za pomoč pri vsakodnevnih opravilih. Izhaja iz tako imenovanih aplikacij za prepoznavo besedila iz slike z optičnim prepoznavanjem znakov (optical character recognition). Ko odpremo aplikacijo, se nam na zaslonu prikažejo naslednji ukazi:

1. Menu (meni), tukaj nam aplikacija ponudi naslednje možnosti:
 - Settings (nastavitve), kjer lahko nastavimo naslednje možnosti:
 - jezik prepoznavne teksta,
 - Scan tone (zvok skeniranja), tukaj vklopimo ali pa izklopimo zvok naprave pri zaznavanju besedila na listu papirja s pomočjo kamere,
 - Always enhance images (vedno izboljšaj slike), tukaj vklopimo povečavo skeniranega besedila,
 - Read text automatically after capture (samodejno preberi besedilo po zajetju slike), tukaj vklopimo ali pa izklopimo samodejno branje,
 - Show plain text after recognizing (prikaži golo besedilo po prepoznavi), tukaj pa vklopimo ali izklopimo barven prikaz besedila.
2. Import photo (uvozi sliko), tukaj lahko prebrskamo za slikami s tekstom na naši napravi,
3. Capture image (zajemi sliko), s pomočjo tega gumba ustvarimo posnetek teksta,
4. Edge detection (zaznava robov), tukaj vklopimo ali pa izklopimo zaznavo robov na listu papirja,
5. Flash light (bliskavica), tukaj lahko vklopimo bliskavico zaradi boljše zaznave besedila na papirju,
6. Batch mode (serijski način), tukaj vklopimo paketno skeniranje strani list za listom,
7. Auto capture (samodejno zajemanje slike), tukaj vklopimo ali pa izklopimo samodejno zajemanje slike, kar pride v poštev, če smo vklopili paketno skeniranje stran za stranjo.

Aplikacija je plačljiva in jo dobite s pomočjo aplikacije App store. Njena polna cena je 6,99 €. Svetujem, da si na začetku v nastavitvah zaradi zaznave šumnikov v besedilu nastavite jezik zaznave v auto detect (samodejna zaznava jezika). Aplikacija zelo hitro in kakovostno zaznava besedilo in je preprosta za uporabo.

[Na vrh](#)

NAMIGI IN NASVETI: Obvezna nadgradnja Windows 10, Kako se znebiti spletnih oglasov

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: *avtor*

Pošlji komentar

125. Obvezna nadgradnja Windows 10

Težave z letošnjo (majsko) različico 1903 so kar nekaj uporabnikov Windows 10 prestrašile, zaradi česar so se odločili ignorirati pozive k nadgradnji in ostati na lanski različici 1803. Toda Microsoft sporoča, da bo nadgradnja kmalu obvezna.

Razlog je kot vedno, skrb za varnost, ki zahteva, da se operacijski sistemi in sploh programi redno nadgrajujejo. Microsoft opozarja, da se 12. novembra letos izteče 18-mesečni cikel delovanja, ki je bil obljubljen ob lanski različici 1803, zato bo nadgradnja obvezna. Uporabniki različic Home in Pro bodo sicer še vedno lahko izbrali do 35-dnevni odlog, potem pa bo odlaganja konec.

Seveda pa tudi tokrat ne bo šlo brez težav in morebitnih nadgradenj programov, ki z novo različico niso združljivi.

Mimogrede, uporabniki Windows 7 bodo kmalu še na veliko slabšem, saj bodo zanje naslednje leto počasi ugasnili varnostni popravki. Kar verjetno za marsikoga še vedno ne bo dovolj, saj se tudi danes še vedno uporabljajo Windows XP, čeprav zanje popravkov ni že kar nekaj let.

Vir: <https://www.monitor.si/>

126. Kako se znebiti spletnih oglasov

Kolikokrat nas zmotijo oglasi pri delu na računalniku preko spleta? Ravno brskamo po spletu in so oglasi vsepovsod? Večinoma so nekoristni in nadležni, še posebej za slepe in slabovidne. Oglejmo si najboljši način, da se jih znebimo (vsaj na spletu). Uporabimo aplikacijo AdGuard, ki je brezplačna.

S pomočjo brezplačne aplikacije AdGuard se lahko zaščitimo pred spletnimi oglasi. Aplikacija je na voljo tako za Windows in Mac kot tudi za Android in iOS. Dodatek lahko namestimo tudi na priljubljene spletne brskalnike, kot so Google Chrome, Mozilla Firefox, Safari, Edge, Opera in Yandex.

Če pa želimo zaščititi pred oglasi kar celotno svoje domače omrežje, je pa najbolje, da uporabimo kar AdGuard DNS strežnike. Vse naše zahteve bodo ostale zasebne, zaščitene pred očmi našega internetnega ponudnika in tudi brez nadležnih oglasov. Lahko pa naložimo kar operacijski sistem na svoj brezžični usmerjevalnik in tako pridobimo popolni dostop in možnosti različnih nastavitev.

Če pa nam bo program za blokado oglasov bolj všeč kot kateri koli drugi, lahko kupimo tudi nadgradnjo, ki je na voljo za računalnik in pametni telefon za samo 1,87 € (+DDV) na mesec. Z nakupom bomo pridobili tudi delno zaščito računalnika pred phishing napadi, kot tudi blokado oglasov v Skypu, uTorrentu ipd. z možnostjo dodatnih nastavitev in blokado GPS sledenja.

Več na povezavi: <https://tinyurl.com/RN-AdGuard>

Vir: <https://www.racunalniske-novice.com/>

[Na vrh](#)

OGLASNA DESKA: Izlet v Berlin

Avtor: Blaž Petrović

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

V članku je opisan izlet s spremljevalcem v Nemčijo v njeno glavno mesto Berlin, obisk tamkajšnje zvezne zveze slepih, ter obiska njihovega društva slepih. Nekaj besed pa je namenjeno Berlinu kot mestu, navadam prebivalcev ter življenju v njem.

Že od mojega ranega otroštva, pa do vse do letošnjega leta, je bila moja velika želja, da obiščem Nemčijo, neuresničena. Letos pa sta se mi ponudili kar dve priložnosti. Januarja, ko sem za nekaj dni obiskal München, in 13. avgusta, ko sem se odpravil na pot do Berlina.

Pogosto se radi primerjamo z Nemčijo. Marsikdaj sem koga slišal, kako je tam vse krasno in tudi zato me je vodila pot, da si jo sam pobliže ogledam, spoznam njihovo kulturo in mesto ter da obiščem tamkajšnje slepe.

Berlin, mesto s tremi milijoni in sedemsto tisoč prebivalci, kar je za skoraj dve Sloveniji, ki združuje zgodovino, mesto tolerance, in ja, tudi slepim prijazno mesto. To sem spoznal tudi sam, ko sem skupaj s svojim spremljevalcem tam preživel par lepih in zanimivih dni.

Že ko sem imel v sebi željo po obisku Berlina, sem si želel, da bi potoval z avtom. Da vidim, kakšna je več kot deseturna vožnja, in da preizkusim nemške avtoceste, ki so na posameznih mestih tudi brez omejitev hitrosti. Pa vendar je bilo kljub veliki hitrosti potovanje varno in tudi spremljevalec mi je potrdil, da po cestah kljub neomejeni hitrosti na določenih odsekih ni pretiranega divjanja. Še celo na mestih, kjer potekajo dela na avtocesti, je promet tekoč, v primerjavi z našimi zastoji. In ja, dokazala se mi je tudi tista leporečna o nemški uvidevnosti, saj tudi v mestu, kjer sva se tudi vozila z avtom, ni bilo pretiranega hupanja, ki je pri nas v že povsem narodni navadi.

Po nočni vožnji sva se že prvi dan odpravila na ogled posameznih znamenitosti. Po nakupu kartice »Berlin Card«, ki je nama omogočila uporabo vseh javnih prevoznih sredstev in še dodatne popuste na posameznih mestih, sem lahko spoznal dobro urejen javni promet. Večina podzemnih vlakov je v isti višini kot peroni, tako da vstopanje in izstopanje ne predstavlja težav, pa tudi povezanost vlakov je zgledna. Če je treba prestopati, je naslednja povezava zelo hitra, pa tudi veliko hoje ni iz enega na drugi podzemni vlak, večinoma greš samo na drugo stran perona. Vlaki so ravno takšni, kot naši mestni avtobusi, samo nekateri še dosti nižji, torej nizkopodni.

Nemška hrana mi ni bila najbolj všeč, čeprav sem uspel najti restavracijo, v kateri je bila plošča s klobasami in pomfritom odlična. Imajo pa ogromno izbiro odličnih piv. Stroški hotela niso bili pretirano visoki.

Berlin ima veliko trgov, prvi dan, 14. avgusta, sva si ogledala Alexanderplatz, z znamenitim televizijskim stolpom, katerega posebnost je dvigalo, v katerega vstopiš po rentgenskem pregledu, premika pa se s hitrostjo šest metrov na sekundo. In to hitrost sem tudi občutil s pritiskom v ušesih. Navkljub pomislekom, ker sem slep in kako bi se obnašal v primeru morebitnega zastoja, sva s spremljevalcem premagala moj strah in ni mi bilo žal. Občutka višine v bistvu niti nisem zaznal, je pa to bila prijetna atrakcija. Preostanek dneva sva preživela ob prvih nakupih in prijetni večerji.

Drugi dan sem obiskal Zvezno zvezo slepih (DBSV), kjer so me prijazno sprejeli in že v začetku sem bil presenečen, koliko slepih je dejansko aktivnih na zvezi. Predstavili so mi nekaj svojih pripomočkov, pa tudi maketo parlamenta, s opisom v Brailovi pisavi katero, in ki so jo za zvezo naredili študentje. Spoznal sem, kako uporabljajo pametne telefone. Ko sem jih vprašal, kaj priporočajo, so mi svetovali i-Phone SE, ki je med njimi zelo razširjen. Na mojo željo pa so mi pokazali kamero znamke OrCam inteligentne Mini-Kamera, ki stane kar neverjetnih 8.000 evrov, ki bi naj bila slepim v pomoč pri premikanju, da bi lažje prepoznavali, kaj je pred nami. Kamero se namesti na očala, pri tem pa je seveda pomembno, da kamero usmeriš v smer, kamor gledaš. Kamera prepozna predmete in ti jih pove in nanje po predhodnem slikanju glasovno opozori. Ima možnost shranjevanja, tako da ti lahko npr. pove imena ljudi, ki so v okolici. Pa vendar sem ugotovil, da kamera ni zame, čeprav sem najprej pomislil, da je lahko dober pripomoček slepim. Predali so mi tudi nekaj informativnega materiala in daril za spomin.

Vprašal sem jih, če je pri njih tudi prisotno takšno zapostavljanje slepih, kot pri nas. Odgovorili so mi, da jim je neprijetno odgovarjati na takšna vprašanja. Pojasnili so mi, da je nemška družba veliko bolj odprta do slepih in nas sprejema takšne, kakršni smo. Se pa tamkajšnji slepi veliko družijo med sabo bodisi prek skupnih hobijev ali delavnic. Nisem mogel mimo vprašanja, če poznajo samovozeči avto za slepe, ki so ga Nemci predstavili pred devetimi leti. Rekli so mi, da so za njih to žal le sanje.

Popoldan sva se odpravila v Dresden, kjer sem si želel ogledati trgovino z izdelki za slepe. Na koncu je izpadlo, da je trgovina v bistvu spletna trgovina, vendar so me kljub temu prijazno sprejeli in mi pokazali nekaj pripomočkov, tudi govorečih ur in termometrov, boljših, kot se jih dobi pri nas.

Zvečer nama je uspelo najti še balkansko restavracijo, kjer sem pojedel odlične čevapčiče in ostalo meso z žara, ki je bilo, upam si trditi, boljše kot marsikdaj pri nas.

Naslednji dan, 16. avgusta, sem obiskal območno društvo slepih v Berlinu (ABSV). Društvo je že na zunaj zelo lepo urejeno. Pri vseh rožah in grmih, ki jih imajo posajene pred društvom, imajo tablice z napisom v brajevi pisavi, da točno veš, kakšno rožo ali grm si ogleduješ. V svojem sklopu imajo zelo lepo dvorano za dnevno druženje slepih, restavracijo ter manjšo trgovino, kjer sem uspel najti nekaj novih pripomočkov. Med najzanimivejšimi sta se mi zdela govoreči termometer, ki pove tako notranjo kot telesno temperaturo in majhen tranzistor z nemško govorečo zvočno uro. Termometer je lasersko voden, tako da ga samo usmerim pred čelo in že mi pove, kakšno imam telesno temperaturo. Enako velja, če hočem izmeriti temperaturo v prostoru.

Sem pa opazil, da so bele palice precej dražje, kot pri nas. Pri njih je enaka palica, kakršno dobimo prek ZZSZ, še enkrat dražja kot pri nas.

Na območnem društvu so mi opisali odnos družbe v Nemčiji do slepih, kjer je podpora družbe in države zelo velika. Predvsem pa so stvari bistveno boljše sistemsko urejene, kot so pri nas. Poleg osnovnega nadomestila za slepe v višini 590 EUR, ki pripada ne glede na to, ali si slep od rojstva, ali pa si oslepel kasneje, omogočajo še šolanje (vse do doktorata), pomoč na domu s strani prostovoljcev v višini do 2,5 ure na teden, za katero ne zahtevajo vrnitev polovice ddp-ja kot je to urejeno pri nas, in seveda tudi samo spremstvo. Ravno tako je sistem nabave psa spremljevalca veliko hitrejši, kot pri nas. Opozoril sem jih na tirnice, ki so na Alexander Platzu nevarne, saj sam nisem vedel, da praktično stojim na njih in bi me lahko podzemni vlak povozil, in so mi povedali, da za to težavo vedo. Kljub vsemu pa sem spoznal, da so, in to so mi tudi poudarili na območnem združenju, semaforji poleg glasovnega signala ob zeleni luči opremljeni tudi z vibratorjem, tako da sem točno vedel, kateri semafor ima zeleno luč in kdaj imam prosto pot. Tudi po poteh je veliko tipnih označb, ki slepim omogočajo lažjo hojo in to praktično po večjem delu mesta. Naj še poudarim, da tudi tu dela veliko slepih, na vratih pisarn in v hodnikih imajo napise v brajevi pisavi, tako da točno veš, pri kom si. S spremljevalcem sva si še ogledala Potsdamer Platz, ki je sodobnejši trg, ter Brandenburška vrata.

Zadnji dan sva si ogledala še prehod Checkpoint Charlie, ki je bil včasih mejna točka med Zahodno in Vzhodno Nemčijo, kjer sem se lahko tudi slikal z vojaki. Ogledala sva si tudi njihovo znamenitost - Vohunski muzej, ki je zelo interaktiven, morda za slepe ne čisto prilagojen, saj je veliko eksponatov pod steklom. Jih pa je nekaj razstavljenih, recimo prisluškovalna naprava, kjer lahko iščeš kanale in nato slišiš pogovore, kot so jim včasih prisluškovali, tudi takšne o Jugoslaviji in partizanih. Med zanimivejšimi je bila kabina, ki je bila opremljena kot pisarna, v kateri si s tako napravo, kot jo imajo zdravniki za poslušanje srca – (izgledala je kot stetoskop) odkrival prisluškovalne naprave. Kjer sem jo odkril, sem zaslišal klik.

Imajo še enako sobo, v kateri je trezor, ki ga lahko poskušaš odpreti na isti sistem. Vendar je bilo tam polno otrok, ki so se igrali, zato si ga nisem mogel ogledati.

Rad bi opozoril še na to, da v Nemčiji ne moremo uveljavljati popustov z invalidsko kartico, ker je ne priznavajo, kljub temu, da je evropska, saj so mi pojasnili, da velja le za južne države, ker je bil to projekt sedmih držav, v katerega pa Nemčija ni bila vključena. Veljajo pa popusti za nemške državljane z njihovo kartico.

Pred odhodom domov sva se odpravila še v velik nakupovalni center, imenovan Galerija, v katerem je prek 1000 trgovin. Stopnišča so izredno široka in udobna. Hoja tako po mestu kakor tudi po trgovinah kljub veliki gneči ni bila naporna.

Priznam, da je to bilo nekaj prijetnih dni in da me tudi enajsturna vožnja nazaj ni preveč utrudila. Vesel sem bil te izkušnje in zlasti vesel, da so me na Zvezi in društvu lepo sprejeli ter tudi ob zaključku povedali, da jih v bistvu iz Slovenije ni še nihče

obiskal. Mesto Berlin je po mojem občutku prijetno in, razen velike gneče, ne daje občutka tesnobe. Mesto mi je priraslo k srcu in tudi nekaj znamenitosti, recimo Parlament (potekala je obnova in si ga zato nisem mogel ogledati), muzej za slepe, še kak drug muzej ter seveda največji vodni park v Evropi, ki je 60 kilometrov oddaljen od Berlina, mi bodo ostali za drugi obisk, za katerega si želim, da bi bil kmalu. Morda ga organizira tudi naša Zveza za svoje člane.

Za konec bi se prav rad pristrčno zahvalil svojemu spremljevalcu Iztoku Majheniču, ki si je vzel čas in me nesebično, predvsem pa vseskozi potrpežljivo ter varno spremljal in sploh omogočil, da sem si uresničil to željo.

Na vrh

NOVIČKE: Ponovno organiziran mednarodni tabor komunikacije in računalništva ICC, Obvezni zvočni signali električnih vozil, Vse informacije o bralniku zaslona kar iz domačega naslonjača, Testna mobilna aplikacija za gibanje slepih oseb po letališčih, Nadgrajena sinteza govora za slovenski jezik

Avtorja in sodelavca: Aleš Kuhar in Jožef Gregorc

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

Ponovno organiziran mednarodni tabor komunikacije in računalništva ICC

Kot že vrsto let, je tudi v letošnjem letu od 22. do 31. julija organizacija ICC s sedežem v avstrijskem Lienzu organizirala mednarodni tabor komunikacije in računalništva ICC, namenjen srednješolcem ter študentom z okvaro vida med 18. in 23. letom starosti. Tokrat je dogodek gostila Velika Britanija. Potekal je v prostorih univerze v stolnem mestu Hereford, ki leži ob reki Wye, približno 26 kilometrov vzhodno od meje z Walesom. Tudi tokrat je bil dogodek vsebinsko zelo zanimiv in bogat, saj so poleg številnih delavnic ter predavanj o osnovnih veščinah rokovanja z IK tehnologijo za osebe z oviranostjo potekale spremljevalne aktivnosti, kot so spoznavanje britanske kulture in običajev, ogledi znamenitosti, izleti v bližnjo okolico; tokrat pa so za udeležence pripravili tudi tri sekcije zanimivih delavnic, kot so Raziskovanje življenja, prva pomoč za živali ter o športnih igrah slepih in slabovidnih ipd. Namen tovrstnih dogodkov je namreč druženje ter sklepanje novih prijateljstev in poznanstev z vrstniki drugih evropskih držav. Kampa se je letos udeležilo tudi šest dijakov Centra IRIS ter trije spremljevalci.

Vir: <http://icc.camp.info>

Obvezni zvočni signali električnih vozil

S 1. julijem je stopila v veljavo nova evropska uredba, ki določa, da morajo vsi proizvajalci električnih vozil v vsa na novo homologirana vozila obvezno vgraditi naprave za oddajanje akustičnih signalov tudi med vožnjo. Oddajati pa morajo zvok v primeru, da se premikajo s hitrostjo manj kot dvajset kilometrov na uro med klasično vožnjo in ne le pri vožnji vzvratno, kot je bilo to v navadi za zdajšnje kombije, avtobuse ter dostavna vozila, ki so uporabljala motor z notranjim izgorevanjem. Tu gre za e-kolesa, električne skuterje, vse hibridne avtomobile, avtomobile na električni pogon ipd. Tako naj bi se drastično zmanjšalo število prometnih nesreč med pešci, kolesarji ter osebami različnih ranljivih skupin, saj je med vsakdanjim prometnim truščem takšno vozilo skoraj nemogoče slišati, v primeru, da se približa osebi, ki za svojo pot pri hoji uporablja belo palico. Akustični signali ne smejo biti tišji od 56 in ne glasnejši od 75 Decibelov.

Vir: <https://www.zurnal24.si/avto/od-danes-ta-pomembna-obvezna-novost-pri-zvoku-avtomobilov-330346>

Vse informacije o bralniku zaslona kar iz domačega naslonjača

Na tržišču obstaja nemalo aplikacij, namenjenih medsebojnemu spoznavanju ter pogovorom. Zato so se razvijalci odprtokodnega NVDA odločili, da prek njih združijo uporabnike in strokovnjake. Tako že od leta 2014 poteka spletna konferenca, imenovana NVDA CON, kjer si lahko uporabniki in razvijalci izmenjajo izkušnje, zastavljajo vprašanja, uporabniki pa lahko med drugim podajo predloge in pripombe neposredno razvijalcem bralnika NVDA. Tudi letos je predvidena izvedba že šeste po vrsti. Na njo se lahko prijavi vsakdo, poteka pa prek spletne aplikacije Team talk, ki je podobna konkurenčnemu Skypu, le da je tu boljša kakovost govora. Predviden datum izvedbe letošnje konference je v novembru.

Vir: <https://www.nvdacon.org/>

Testna mobilna aplikacija za gibanje slepih oseb po letališčih

Osebe s popolno okvaro vida v vsakdanjem življenju pri hoji po znanem ali povsem neznanem prostoru premagujejo mnogo ovir. Če pa želijo potovati z letalom, so opravila, povezana s postopkom pred in po letu na želeno destinacijo, lahko tudi misija nemogoče, če želijo potovati brez spremljevalca. Zato je na tržišču testna navigacijska aplikacija za gibanje po letališkem kompleksu, imenovana Navigate airport. Prva jo je preizkusila Japonska slepa programerka in profesorica pri ameriškem gigantu IBM Chieko Asakawa na enem izmed vsakdanjih letov z mednarodnega Pittsburškega letališča ter tako brez pomoči spremljevalca opravila vse postopke pred pričetkom poleta. Deluje na principu glasovnega vodenja po kompleksu letaliških zgradb s pomočjo vgrajenega sistema GPS in na način, da potnik prek mobilnika izbere mesto, kamor želi priti, kot na primer na Check-in. V primeru zamude letala pa sistem lahko potnika usmeri tudi do tamkajšnje kavarne ali restavracije.

Vir: <https://techxplore.com/news/2019-07-apps-visually-impaired-airport.html>

Nadgrajen sintetizator govora za slovenski jezik

V začetku avgusta so razvijalci sintetizatorja govora za slovenski jezik E.bralec izdali novo različico sinteze; 3.4. Prinaša številne vsebinske in tehnične spremembe. Če omenimo najpomembnejše, so to: izboljšana kakovost izgovorjave posameznih fonemov, implementiran je razširjen slovar besedišča z več kot 10.000 novimi vnosi, natančnejša izgovorjava merskih enot ipd. Poleg 32-bitne pa je dodana tudi 64-bitna različica za novejšie operacijske sisteme. Trenutno je na voljo le različica za Windows, v kratkem pa strokovnjaki načrtujejo tudi izid nadgrajenega sintetizatorja za androidne naprave.

Vir: http://www.zveza-slepih.si/2019/08/ebralecwindows_3_4/#.XVmRcuQ8Tug

[Na vrh](#)

MEDNARODNE NOVIČKE: Politični forum na visoki ravni ZN, Pravica do inkluzivnega izobraževanja, Strategija ZN o inkluzivnosti invalidov, EBU revija o dostopnosti, Kako opolnomočiti politično pravico

Avtor: Anja Uršič

Prevod in lektura: Jure Škerl

Pošlji komentar

Politični forum na visoki ravni

Nagovor generalnega sekretarja ZN ob odprtju ministrske sekcije Foruma ZN na visoki ravni – New York

16. julij 2019

»Tema, ki je bila na našem političnem forumu v zadnjih štirih letih nedvomno v ospredju, so bili cilji trajnostnega razvoja. Letos bo skoraj 50 držav predstavilo svoja prostovoljna nacionalna poročila. Predstavljen bo tudi napredek pri zasledovanju šestih ciljev trajnostnega razvoja v luči perspektiv držav v posebnem položaju.

V pričakovanju ključnih vrhov in sestankov na visoki ravni, ki se bodo odvili tega septembra, bi vas radi povabili h globljemu razmisleku o konceptu, ki smo ga poimenovali »imperativ inkluzivnosti«. Dokazi ne puščajo nobenega dvoma: razvoj je lahko trajosten le, če je tudi pravičen in inkluziven, rastoča neenakost pa vse bolj zavira dolgoročno rast. Vzporedno z učinki globalizacije in naglega tehnološkega razvoja lahko spremljamo, kako neenakost povzroča vse večjo ekonomsko tesnobo, krha zaupanje javnosti, spodjeda družbeno kohezijo in človekove pravice ter ogroža mir in blagostanje. Istočasno je na voljo vse več dokazov o transformativnih učinkih enakopravnosti in inkluzivnosti, zlasti žensk – višji bruto domači proizvod, večja stabilnost in izboljšanje učinkovitosti zasebnega sektorja ter državnih institucij.

Iz vseh teh razlogov smo v osrčje Agende 2030 postavili cilje inkluzivnosti, opolnomočenja ter enakopravnosti za vsakogar. A vseeno je štiri leta po njenem sprejetju globalni položaj skrb vzbujajoč.»

Nagovor je v celoti na voljo na spletni strani Združenih narodov.

Vir: <http://www.worldblindunion.org/English/Pages/default.aspx>

Pravica do inkluzivnega izobraževanja

Izveček iz predavanja o inkluzivnem izobraževanju, ki ga je na Političnem forumu na visoki ravni izvedel Jose Viera, glavni izvršni direktor Svetovne zveze slepih in predstavnik skupine deležnikov funkcionalno oviranih oseb pri Združenih narodih.

Inkluzivno izobraževanje je temeljnega pomena za doseganje ciljev kakovostnega izobraževanja funkcionalno oviranih otrok ter implementacijo 24. člena Konvencije ZN o pravicah invalidnih oseb. Na svetu je 93 milijonov funkcionalno oviranih otrok, ki jim grozi, da bodo zaradi institucionalnih, fizičnih ali komunikacijskih ovir ter družbene diskriminacije zaostali v izobraževanju.

Vsaka izvedba izobraževalnega procesa bi morala upoštevati Komentar št. 4 Odbora Konvencije o pravicah invalidnih oseb, ki utemeljuje, zakaj je inkluzivno izobraževanje nujno potrebno za doseganje polne in učinkovite participacije, dostopanja, prisotnosti ter uspešnosti vseh učencev, še zlasti pa tistih, ki jim iz različnih razlogov grozi marginalizacija.

Za uspešno uresničitev inkluzivnega izobraževanja potrebujemo sistemske spremembe, osnovane na večsektorskem pristopu ter strategijah, ki v središče postavljajo otroke ter univerzalno zasnovo z razumskimi prilagoditvami ter individualno podporo. Te prilagoditve morajo biti zasnovane tako, da bomo vsakemu otroku zagotovili enake možnosti za učenje in socializacijo v jezikih, kot je znakovni, ter dostopno šolsko gradivo v brajici, povečani pisavi ali kakšnem drugem alternativnem komunikacijskem načinu.

Zagotoviti moramo sodelovanje predstavniških organizacij funkcionalno oviranih oseb ter z njimi deliti dragocene izkušnje ter znanje o inkluzivnem pristopu k izobraževanju. Posebej pomembno je delo z nacionalnimi krovnimi organizacijami ob istočasnem ohranjanju perspektive različnih skupin funkcionalno oviranih oseb z različnimi težavami in nadalje, z mislijo na to, da je vsak otrok edinstven in ima edinstvene potrebe. Temelji za vzpostavitev trajnostnih odnosov, ki bodo oplemenitili vsakega invalidnega otroka, so sodelovanje, odprta komunikacija in vzajemno razumevanje.

Vir: <http://www.worldblindunion.org/English/Pages/default.aspx>

Združeni narodi z novo strategijo vključevanja invalidnih oseb

Generalni sekretar ZN António Guterres je na 12. seji letnega Kongresa držav podpisnic Konvencije ZN o pravicah invalidnih oseb, ki se je odvil 12. junija letos, oznanil novo strategijo za vključevanje invalidnih oseb.

Cilj strategije je izboljšati učinkovitost Združenih narodov pri vključevanju invalidnih oseb na vseh ravneh družbe in doseči poenotene, nujno potrebne transformativne spremembe. Vključenost invalidov ni le temeljna človekova pravica, temveč tudi nujen pogoj za uresničitev Agende 2030 za trajnostni razvoj. Navkljub močni podpori inkluzivnemu ter trajnostnemu razvoju v mednarodni skupnosti se morajo invalidne osebe pri vključevanju v družbo še vedno soočati z velikimi preprekami, kot so negativne reakcije, stigmatizacija, diskriminacija ter pomanjkljiva dostopnost fizičnih ter virtualnih okolij.

Izsledki poročila bodo invalidnim osebam omogočili, da se pri svojih zahtevah oprejo na preverljiva dejstva, deležnikom procesa pa priskrbeli osnovne informacije, na podlagi katerih bodo lahko prispevali k uresničevanju obljub, zapisanih v Agendi 2030. Omenjeno poročilo je na voljo v obliki PDF na spletni strani ZN.

Več informacij o dvanajsti seji Kongresa je na voljo na spletni strani Mednarodne zveze invalidskih organizacij.

Vir: <http://www.worldblindunion.org/English/Pages/default.aspx>

Spletna oddaja Evropske zveze slepih 13

Dobrodošli v 13. spletni oddaji Evropske zveze slepih. Tokratna glavna tema so napredki, doseženi v mesecu juliju na področju podpornih tehnologij za slepe in slabovidne.

Aplikacija BeMyEyes je zagnala podporno mrežo specialistov, dostopno uporabnikom po vsem svetu. Prvi dve podjetji, ki sta vključeni v mrežo, sta Google in Careline, zaenkrat sicer le v angleščini in med delovnim časom, ki velja v ZDA.

Google je medtem objavil novo različico svojega spletnega brskalnika, Chrome 75, ki prinaša dolgo pričakovano funkcionalnost opisovanja slik v besedi s pomočjo umetne inteligence. Prvi preizkusi kažejo, da funkcija deluje dokaj zadovoljivo, uporabniki androidnih naprav pa so tudi opazili, da imajo po novem možnost izklapljanja ter vklapljanja storitev za dostopnost s programom Google Assistant.

V Nemčiji so izdelali nacionalno aplikacijo za klice na pomoč prek SMS-ov, ki bo stopila v uporabo v začetku prihodnjega leta in bo s klicnimi centri samodejno delila lokacijo uporabnika, kar bo olajšalo postopek pošiljanja pomoči na točen kraj nesreče. Aplikacija predstavlja potencialen odgovor na eno od zahtev Evropskega akta o dostopnosti, saj vsem z okvaro sluha omogoča dostop do služb za nujno pomoč.

Apple je vložil prijavo patenta, ki naj bi slepim osebam omogočil prostorsko raziskovanje zemljevidov in pridobivanje informacij o svoji okolici. Uporabniki naj bi lahko potek poti od točke A do točke B zgolj s premikanjem prsta po zaslonu. Apple namerava to vrsto dostopnosti vključiti tudi v svoje 3D reprezentacije okolij.

Bliža se nova izdaja odprtokodnega bralnika zaslona NVDA 2019.2, ki prinaša kar nekaj težko pričakovanih novosti. Uporabnike Braillevih vrstic bo npr. razveselila novica, da bodo po novem izdelki podjetja Freedom Scientific zaznani samodejno in da bodo lahko nekatere njihove napredne nastavitve omogočili kar v uporabniškem vmesniku bralnika. Še ena dobrodošla novost je možnost ojačanja Microsoftovih vgrajenih glasov ter možnost nastavljanja poljubnih bližnjic na tipkovnici za vsak uporabniški profil posebej.

S 1. julijem 2019 bodo morali biti vsi novi električni ter hibridni avtomobili opremljeni s sistemom AVAS, ki mimoidoče opozarja na prisotnost vozila. Ta sprememba je rezultat dolgotrajne kampanje Evropske zveze slepih Silent Cars, o kateri smo v tej oddaji že večkrat govorili.

Vir: www.euroblind.org

Kako podpreti politično pravico

Novembra 2018 je Evropska zveza slepih objavila prvi rezultat svojega projekta za ozaveščanje o dostopnosti volitev (angl. AVA), tj. poročilo o stanju na področju dostopnosti volitev po Evropi. Med pripravo poročila je Zveza v sodelovanju s 24 območnimi članicami pregledala volilne zakonodaje 45 evropskih držav in posodobila svoje že obstoječe dokumente, v katerih naslavlja to vprašanje. Konkretno so preverjali pet načinov, na katere lahko slepe in slabovidne osebe v Evropi sodelujejo na volitvah: glasovanje z asistentom, glasovanje s taktilno napravo, glasovanje po pošti, predčasno glasovanje in elektronsko glasovanje. Seveda se načini uporabe teh pristopov od države do države močno razlikujejo, zaznali pa so tudi kar nekaj očitnih problemov.

Konvencija ZN o pravicah invalidnih oseb jasno določa, da imajo slepi in slabovidni državljani pravico svobodno izbirati svojega asistenta pri postopku oddaje glasu, vendar pa je ta pravica uresničena le v peščici držav. Na Cipru in v Grčiji, denimo, lahko glasujejo le v navzočnosti volilnega funkcionarja. Ravno nasprotno je v Litvi in na Poljskem, kjer si lahko za asistenta izberejo kogarkoli, le volilnega funkcionarja ne.

Na Irskem se lahko slepemu ali slabovidnemu volivcu, ki želi glasovati s pomočjo asistenta, celo odreče pravico do voljenja, če ni dovolj časa, da bi potrdili ustreznost osebe, ki si jo je izbral za asistenco. Nekatere članice Evropske zveze slepih so celo izpostavile dejstvo, da volilni funkcionarji v državah, kot so Danska, Švedska in Nizozemska, za obstoj te pravice sploh še niso slišali.

Težave so zaznali tudi pri uporabi taktilnih naprav, t. i. šablon, ki jih položimo prek volilnega listka, da lahko slepa ali slabovidna oseba prebere njegovo vsebino. V več državah, npr. na Slovaškem, je volilni listek tako natrpan z vsebino, da izdelava šablone sploh ni možna. V Nemčiji, ki je na področju voljenja s taktilnimi napravami v Evropi orala ledino, lahko v lokalnih volilnih enotah poljubno spreminjajo razpored na volilnem listku, kar pomeni, da je izdelava univerzalne šablone nemogoča. V Avstriji se na šablono nekatere izbire sploh ne pojavijo, kar ima za posledico dejstvo, da je slepim in slabovidnim volivcem pravica do voljenja okrnjena. Posebej skrb vzbujajoč primer je Malta, kjer so uporabljali šablono v brajici. Ker je pismenost v brajici na otoku zelo nizka, šablone ni uporabil niti en volivec. Šele po več letih je malteška volilna komisija šablono dodala tudi zvočno datoteko, s pomočjo katere lahko volilci ugotovijo, kaj piše na šablono in na volilnem listku.

Po drugi strani je glavna težava elektronskega glasovanja kratko malo njegova odsotnost. Medtem ko je podpora elektronskemu glasovanju med strokovnjaki Evropske zveze slepih skoraj 80-odstotna, manj kot deset odstotkov držav dejansko ponuja elektronske volilne naprave ali ima vzpostavljene sisteme za spletno glasovanje. S težavami pa se soočajo tudi v tistih državah, ki to možnost ponujajo. V Belgiji nekatere naprave za elektronsko glasovanje ne izpolnjujejo standardov dostopnosti, tj. denimo, ne podajajo informacij v drugi obliki kot vizualni. Zadnji primer je Kazahstan, kjer naprave za elektronsko glasovanje zahtevajo odčitavanje črtne kode in uporabo zaslona na dotik, zaradi česar so slepim in slabovidnim popolnoma nedostopne.

Vir: www.euroblind.org

[Na vrh](#)

© 2002-2019 [Vizitka RIKOSS](#) [Uredništvo](#), [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)